

Kritiserer «krigen mot terror»

Flyktningerådet mener «krigen mot terror» kan gi udemokratiske regimer et påskudd for å løse interne konflikter med vold og militærmakt. Så lenge motstanderne blir stemplet som «terrorister», får regimene militær støtte fra USA og frie tøyler til å håndtere «indre anliggender». En ny rapport viser at 25 millioner mennesker i verden er internt fordrevne i sitt eget hjemland, mens 15 millioner er «vanlige» flyktninger.

Side 12-13

FOTO: SCANPIX

Tanzanias unge i Venus og Serenas fotspor

Side 21

bistandsaktuelt

fagblad om utviklingssamarbeid · nr. 5 · 2004

Norad-stipender bare for de rike?

Side 4

Freden feires i Sudan

Side 14

Kritikk mot LO-partner i Palestina

Side 10

Terror-trusler stanset helse-stasjon

Side 7

Håp for homsene i Harare

Side 15

Problem-barn i Dar es Salaam fikk nytt liv

Side 24

Slakteren Seifullah gleder seg over at de nye tidene har nådd Kabul.

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

Slakteren i Kabul lukter valgflesk

Afghanistans folk er klare for historisk valg i september

■ – Jeg har registrert meg til valget, sier slakteren Seifullah. Han er glad for at det fundamentalistiske taliban-styret i Afghanistan ikke lenger kontrollerer skjegg-lengden eller sjekker om han går i moskeen.

■ – Det har skjedd mange framskritt i Kabul de siste to årene, forsikrer han og slakterkollegaene hans i «Butcher street». Samtlige av dem har tenkt å lukte på valgflesket politikere legger ut for velgerne ved det historiske president- og parlamentsvalget i september.

■ Registreringen av velgerne går sin gang, men på horisonten bak de høye fjellene rundt Kabul er det også mørke og truende skyer. Både taliban, Al-Qaida og enkelte lokale krigsherrer ønsker å hindre innføringen av et slags demokratisk styre i landet.

Side 8-9

Edle mål, uedle midler

AV ERIK HELLAND-HANSEN,
NORCONSULT AS

DEBATT

I MOTINNLEGG i Bistandsaktuelt 3/2004 til min påpeking av hans gale premisser for kritikk av vannkraften, uttaler Harald N. Røstvik, som svoren tilhenger av alternative energiformer, at «Norconsult og NVE har gjort seg selv inhabile. Vurderinger fra kompetente og oppdaterte fagmiljøer må innhentes.» Dette er drøyt, for det er vanskelig å forstå at Røstvik er mer habil enn andre; han tilkjennegir tydelig hvilken energiform han foretrekker.

NVE får svare for seg selv og det samme gjelder NORAD, det er jo disse institusjoner som er mottakere av Røstviks kritikk i hans meningsutveksling med meg. At Norconsults kompetanse i denne sammenheng hovedsakelig er vannkraftbasert er ingen hemmelighet, men det Røstvik kanskje ikke har fått med seg er at vi går utenfor egne rekker for å hente den kompetanse han hevder å besitte når en oppgave inneholder vurderinger av alternative energiformer. Dette gjorde vi senest ved utarbeidingen av prosjektet 'Water Resources Management Plan and Updating of Power Sector Master Plan' for Bhutan. Den utredningen påpekte at det ikke er et konkurranseforhold mellom vannkraft (beregnet til 800 USD/kW) og sol-/vind-/biomassebasert energi i et land som Bhutan. De har rett og slett forskjellige bruksområder i et slikt land.

HER ER VI ved kjernen av diskusjonen. Men før jeg går videre vil jeg understreke at jeg støtter Røstvik i

Artikkelforfatteren mener Harald N. Røstvik er for drøy i sine påstander om Norconsult.

debatt

hans prinsipielle kritikk av at alternative energiformer får for liten oppmerksomhet av NORAD og NVE; jeg er bare svært uenig i hans premisser for denne kritikken. Dette forsterkes når han benytter subjektiv utplukkete enhetskostnader for de forskjellige energiformer for å støtte sin favoritt. Å påstå at «vannkraft (koster) USD 3,000/kW pluss overskridelser 56 prosent...» er ikke holdbart (for å si det på en pen måte), denne energiformen har jo som kjennetegn at dens kostnad er totalt avhengig av de projektspesifikke og nasjonale energiutbyggingsforhold.

Og hva mener han med å legge til 56 prosent på toppen; er hans enhetskostnad basert på planer og ikke på virkelige forhold. Har han forlest seg på Damkommisjonens gjennomsnittsvurderinger eller bygger han på gamle rapporter fra

Norske kraftplanleggere har tradisjonelt vært utrolig overfokuset på vannkraft, det vil si norske fortrinn.

Verdensbanken? Kilde og referanseår bør oppgis når slike tall presenteres.

DET JEG ALTSÅ er enig med Røstvik i er at alternative energiformer har sin plass i det totale energibildet, noen ganger også til fortrengsel for konvensjonelle energiformer. FN, Verdensbanken og mange bilaterale organisasjoner ga støtte til slike prosjekter lenge før UNCED i Rio ga slike tanker ekstra næring. Norske kraftplanleggere, som gjennom årene har vært rådgivere i bistandsammenheng, har tradisjonelt vært utrolig overfokuset på vannkraft, det vil si norske fortrinn. De burde ha løftet blikket og gitt rom for alternative vinklinger og løsninger som kan gi utviklingsland støtte til utviklingen av deres infrastruktur på et langt lavere investeringsnivå. Men også slike løsninger trenger et fungerende institusjonelt system og midler/kunnskap til drift og vedlikehold.

Min uenighet med Røstvik går på hans faglige argumenter og mangel på forståelse av planleggingsprosessene som går forut for investeringer i energisektoren. Selv er jeg ikke tilhenger av noen spesiell form for energi; mitt anliggende er at alle energiformer og alle deres miljøforhold for tjener likeverdig behandling uten vinklede inngangsdata eller analysemetoder.

Erik Helland-Hansen er seniorrådgiver i Norconsult AS

verk som skal sikre tjenester til de fattige til en pris de kan ha råd til er tatt med, men dokumentet problematiserer på ingen måte privatisering.

ETTER FORUMS oppfatning kan lokal privat sektor ha en rolle å spille, men det krever et godt regulatorisk rammeverk. Mange land i sør opplever at store transnasjonale selskap bidrar på en negativ måte og at private aktører har svært lite ekstra finansiering å bidra med. Disse landene har derfor vanskelig for å se for seg at privat sektor kan spille noen hovedrolle for å nå målene. Det er derfor nødvendig å øke bistanden til vannsektoren betraktelig.

Rett til vann er ikke omtalt, selv om det var et tema som flere land var inne på, spesielt i den innledende delen. Her satte imidlertid USA foten ned for å diskutere dette noe mer. Det erkjennes imidlertid at vann er et fellesgode.

Betydningen av lokal styring og lokalt arbeid er nevnt, men har ikke fått den plass den fortjener. I omtalen av integrerte vannressursplaner tas hensynet til økosystemet opp, men dette oppfattes bare som et av flere hensyn som skal fremmes. Vi mener at økosystemtilnærmingen må komme langt klarere fram. Det savnes også en problematisering av partnerskap mellom private og offentlige, samt evalueringer av arbeidet med å nå målene slik at korreksjoner kan gjøres.

Terje Kronen er rådgiver i Forum for utvikling og miljø, ForUM.

Morten Eriksen er daglig leder i Forum for utvikling og miljø, ForUM.

CSD 12: Vi er ikke på rett spor

AV TERJE KRONEN
OG MORTEN ERIKSEN, FORUM

DEBATT

KOMMISJONEN for bærekraftig utvikling i FN - CSD 12, hadde ferskvann, sanitære forhold og bosetting som tema. Formannen Børge Brende fikk enstemmig hyllest for å ha gitt CSD nytt innhold og en engasjerende form. Det er imidlertid usikkert hva sluttdokumentet vil bety når det gjelder konkrete politiske resultater i neste års sesjon, og valget av neste års formann kan få direkte negative konsekvenser.

Det norske formannskapet lyktes i å få til reell dialog, noe som ikke er vanlig på FN-konferanser. Ikke minst fikk ulike interessegrupper (major groups) delta på en aktiv måte. CSD 12 var imidlertid en «review-session», noe som bidro til at det kom lite konkret ut av møtet. Og når kommisjonen klarte å velge en dreven, konservativ FN-byråkrat som neste formann, er det fare for at CSD 13 munner ut i få konkrete tiltak for å bedre ferskvannssituasjonen, sanitære forhold og forholdene i slumområdene.

I SLUTTDOKUMENTET, dvs. formannens oppsummering av møtet, er mulighetene for å nå målene gitt en optimistisk undertone. I teksten heter det at riktignok er mange land for tida ikke på rett spor, men Millenniumsmålene er realistiske å oppnå innen de angitte tidsfrister. Realiteten er imidlertid at bare halvparten av landene ser ut til å nå målene for ferskvann og at bare en tredel vil nå målet om sanitære forhold. Vi er altså ikke på rett spor.

I oppsummeringen er analysen av hindringene ikke presis nok. Land som representerte G77 etterlyser politisk støtte og finansielle ressurser fra land i nord, mens land i nord nevner mangel på godt styrt og nødvendig spillerom for privat sektor. Overvåkingsprogrammer på nasjonalt nivå skal ifølge oppsummeringen styrkes, men her ville det vært et sterkt incitament til forbedringer dersom uavhengige hadde fått tatt en full gjennomgang av landenes innsats for å nå målene. De angitte ordningene for å kontrollere og evaluere landenes innsats er ikke sterke nok.

Oppsummeringen presiserer ikke hvilken rolle private aktører skal ha for å sikre tilgang til vann og sanitære tjenester. Behovet for sterk offentlig styring for å fange skal få tilgang til vann og sanitær anerkjennes og understrekes, men dette svekkes av signalene og formuleringene i teksten om behovet for økt privat innsats. Skal privat kapital først og fremst komme fra små virksomheter eller skal det legges til rette for store transnasjonale selskaper?

Behovet for et offentlig ramme-

Bare en tredel vil nå målet om sanitære forhold.

Prøv et søk i vårt internett-arkiv. Her finner du ca. 2500 artikler om bistands- og utviklingspørsmål. www.bistandsaktuelt.com

bistandsaktuelt

Fagblad om utviklingssamarbeid
nr. 5/04 – 7. årgang

Fagbladets redaksjon arbeider i henhold til pressens Vær Varsom-plakat.

Ansvarlig redaktør:
Astrid Versto

Redaktør:
Gunnar Zachrisen
gz@norad.no

Journalister:
Silje Berggrav
silbergg@frisurf.no
Liv R. Bjergene (perm.)
Tone Bratteli
tone.bratteli@norad.no
Ellen Hofsvang
ellenhofsvang@hotmail.com
Gunnar Kopperud
lyngordon@c2i.net
Erik Landet
ela@norad.no

Redaksjonsråd:
Øyvind Dahl
Per Schreiner
Tori Tveit
Mariken Vaa

Internett:
www.norad.no/bistandsaktuelt
www.bistandsaktuelt.com

Postadresse:
Boks 8034 Dep., 0030 Oslo

Kontoradresse:
Ruselløkkv. 26 (6. etg.)

Telefon sentralbord:
22 24 20 30

Telefon redaksjon:
22 24 20 40 - 22 24 05 72

E-post redaksjon:
gz@norad.no

Telefon annonser:
22 24 20 40 - 22 24 05 72

E-post annonser:
gz@norad.no

Fax:
22 24 20 66

Design / produksjon:
Odyssey reklamebyrå/
Akela grafisk design,
Fred Isaksen, Larvik #5779

Trykk:
Dagblad-Trykk AS

Abonnement:
Bistandsaktuelt, NORAD,
Boks 8034 Dep., 0030 Oslo.
Telefon: 22 24 20 71.
Fax: 22 24 20 66.
E-post: adr-ba@norad.no

Abonnement kan også tegnes via internett:
www.bistandsaktuelt.com

Abonnementet er gratis.
Artikler i Bistandsaktuelt uttrykkes ikke nødvendigvis et offisielt syn.

Utgiver:

Norad

ISSN 1501-0201

Redaksjonen avsluttet:
Onsdag 16. juni 2004

Opplag – denne utgave:
13 500 eksemplarer

MÅNEDENS SITAT:

«Slik jeg ser det, er hans ensidige uttalelser mot Israel verre enn dem Hamas og Jihad kommer med.»

Rabbiner Michael Melchior langer ut mot Kåre Willoch i VG 8. mai 2004.

Bistand til land i konflikt

LEIAR

Store delar av den norske bistanden blir forvalta innanfor usikre rammer. Pågåande, nyleg avslutta eller ulmande konflikter er røyndomen i mange av landa. Få av mange døme er Dei Palestinske områda, Angola, Sri Lanka og Afghanistan. Noreg har lang erfaring med å forvalte bistand til land i konflikt. Erfaringar viser at dei vanskelege rammevilkåra i desse landa set klare krav til innrettinga på bistanden - både for å oppnå målsettingane om utvikling og for å bidra til fred. Bistanden i desse landa blir forvalta under stor risiko. Det er derfor viktig å ha ei fleksibel tilnærming. Eit minstekrav må vera at bistanden ikkje forverrar konflikten.

Ei av utfordringane er ikkje å la kortsiktige og humanitære omsyn overta det langsiktige i bistand til land med valdelege konflikter. Bistanden bør byggje opp under fredsprosessar utan at bistandsaktørane i seg sjølv blir fredsmeklarar. Men for å oppnå best mogeleg resultat - både av fredsmeklinga og bistanden - er det viktig at også bistandsaktørane veit korleis bistand kan påvirke både fredsprosessar og konflikter på landnivå.

For å oppnå målsettingen for bistand til eit konfliktområde, er det nødvendig at bistaden byggjer på grundige analyser. Måten ein yter bistand på har stor innverknad på resultatet. Det er derfor viktig å vurdere dei tilgjengelege kanalane og kva fylgjer bruk av dei ulike kanalane vil få.

Institutt for Fredsforskning (PRIO) har laga ein studie av fredsbygging i dei fire opprinnelege Utstein-landa (Noreg, Storbritannia, Tyskland og Nederland). PRIO understrekar at fredsbygging er bistand med ei spesiell målsetting og i ein spesiell samanheng. Studien viser til generell mangel på konfliktanalyser som utgangspunkt for bistandsinnsatsen, men syner også til at forvaltninga av den norske bistanden til Dei palestinske områda og Guatemala i stor grad byggjer på grundige analyser av både landa og konfliktane.

Studien tilrår klarare strategiske rammer for fredsbygging og meir bruk av konfliktanalyser og konflikt konsekvensanalyser både på landnivå og tiltaksnivå. UD har no bede Norad vurdere ulike verktøy for fred- og konfliktkonsekvensanalyse. Både erfaringane frå den norske og internasjonale debatten omkring bistand og fredsbygging, viser at det er behov for å styrkje innrettinga og utforminga av bistandstiltak i forhold til målsettingane om fredsbygging og konflikthandteringa.

Norad meiner det ikkje er behov for å utvikle eigne norske instrument for freds- og konflikt konsekvensanalyse. Det finst alt mange slike instrument. Men dei bør i større grad byggje på breiare kunnskap om situasjonen i dei aktuelle landa. Det bør derfor utviklast betre system for «tidleg varsling» for betre regelmessig oppdatering.

AVE

bistandsaktuelt forbeholder seg retten til å lagre og utgi alt stoff i fagbladet i elektronisk form. Redaksjonen forbeholder seg også retten til å forkorte innsendte manuskriptar.

På grunn av stor pågang av debattinnlegg, kronikker, reisebrev, o.l. vil mange artiklar komme på trykk.

Debattinnlegg honoreres ikke.

Næringslivets holdning til partnere i sør

AV ÅSHILD ANDREA BREKKE, REDD BARNA

debatt

I APRILNUMMERET av Bistandsaktuelt står det en artikkel som handler om norsk næringslivs økte satsing på forretninger med ugandiske partnere (s.6-7). Artikkelen var interessant nok, men jeg ble ganske rystet da jeg leste følgende utsagn fra to representanter i selskapet Seatanktec:

«Vi sier det som det er til uganderne: vi har hjernekraften, men det er dere som har muskelkraften...»

Dette synes jeg gir uttrykk for en svært arrogant og kunnskapsløs holdning til kompetansen og kunnskapen som finnes i Uganda i dag - dette burde da være en holdning som ble lagt død med koloniveldet.

«... vi har hjernekraften, men det er dere som har muskelkraften...»

Poenget med et næringslivssamarbeid må jo være å kunne trekke på hverandres ulike kompetanse og erfaringer for å oppnå best mulig resultater for begge parter. At ut-sagnet blir stående uimotsagt på trykk i en seriøs bistandsavis som Bistandsaktuelt er rett og slett pinlig. Kanskje det er på tide med en artikkel som setter søkelyset på norsk næringslivs holdning til sine potensielle nye forretningspartnere i utviklingsland?

Åshild Andrea Brekke er programkoordinator i Redd Barna.

ANNONSE

www.norad.no

Fagetaten Norad søker medarbeidere

Norad har fått en ny og mer konsentrert rolle i det norske utviklingssamarbeidet. Vi sørger for faglige råd til bistandsforvaltningen, samtidig som vi finansierer norske og internasjonale bistandsorganisasjoner, og kvalitetssikrer og evaluerer Norges utviklingssamarbeid med fattige land. På denne måten skal Norad bidra til Regjeringens handlingsplan for bekjempelse av fattigdom og arbeidet med å oppnå FNs Tusenårsmål.

Vi søker medarbeidere som bl.a. skal:

- Gi råd til Utenriksdepartementet og norske ambassader/delegasjoner
- Delta i diskusjoner på ulike nasjonale og internasjonale arenaer
- Ivareta kontakten med norske og internasjonale fagmiljøer
- Bidra til kunnskapsdeling og utvikling av ny kompetanse

Det forutsettes gode samarbeidsevner, men samtidig evne til selvstendig arbeid. Gode engelsk- og norskkunnskaper skriftlig og muntlig er nødvendig. Ytterligere språkkunnskaper vil være en fordel.

Norad søker etter medarbeidere innen følgende fagfelter:

- Jus
- Landbruk
- Energi
- Makroøkonomi
- Helse

Norad

For nærmere opplysninger og fullstendig kunngjøringstekst, se www.norad.no eller www.aetat.no

– Stipender for de rike

Tidligere studiekoordinator kritiserer Norads stipendprogram

Studenter som kommer til Norge på Norad-stipend, kommer i all hovedsak fra de øvre sosiale lag, mener en tidligere studiekoordinator ved ett av kursene. Det er vanskelig å rekruttere fra lavere klasser, svarer Landbrukshøgskolen på Ås.

UTDANNING

• SILJE BERGGRAV

Norads stipendprogram skal i løpet av året evalueres – det er første gang siden programmet ble opprettet i 1962. Årlig søker tusenvis av unge mennesker fra Norges samarbeidsland seg til videreutdanning innen landbruksforvaltning, administrasjon og tekniske fag – såkalt bistandsrelevant utdanning på mastergradsnivå. Rundt 120 stipendiater tas inn hvert år, og siden 1960-tallet har over 3000 stipendiater vært i Norge med Norad-stipend.

Ingela Flatin er tidligere student og studiekoordinator ved ett av Norad-kursene ved Norges Landbrukshøgskole, og har jobbet for Nettverk for universitetssamarbeid Tibet-Norge. Hun hilser evalueringen velkommen, og mener den burde funnet sted for lenge siden. Blant annet er hun kritisk til at studentene i stor grad blir valgt ut på bakgrunn av akademiske kriterier.

Flere kvaliteter bør telle. – Dette favoriserer faglig flinke folk fra privilegerte samfunnslag i sine land. For eksempel er det ikke tvil om at studentene fra Nepal i hovedsak kommer fra overklassen og sentrale strøk, mens det er få som representerer minoritetsgrupper fra distriktene, sier hun.

Flatin mener det bør legges større vekt på kandidatenes lederkvaliteter, samfunnsengasjement og om de kommer fra en marginalisert gruppe i samfunnet. Hun viser til det amerikanske studentutvekslingsprogrammet til Ford Fellowship, der man i større grad satser på at de utvalgte studentene skal representere alle samfunnslag.

Pål Vedeld, ansvarlig for ett av stipendprogrammene ved Noragric på Norges Landbrukshøgskole i Ås, innrømmer at Flatin har et poeng:

– Vi har helt klart et problem i forhold til hvem som rekrutteres. Det er de rike i u-landene som velges ut, men det reflekterer i stor grad at det er de som har tilgang på utdanning i hjemlandene. Folk som tar bachelorgrader, kommer ikke fra bushen, sier Vedeld.

Høy kvinneandel. Tom Skauge, seksjonssjef ved Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU) i Bergen, som administrerer Norad-programmet, bekrefter at faglige kriterier teller tyngst.

– Men i tillegg bruker vi viktige tilleggskriterier når søkerne står likt faglig. Kvinneandelen på kursene var 57 prosent i 2002 og 34 prosent i fjor. Dessuten har vi lagt vekt på å rekruttere marginaliserte grupper som funksjonshemmede og urfolk til enkelte studier. Men vi mangler gode mål og virkemidler for å avgjøre om studentene er fattige eller rike, sier Skauge.

Ingela Flatin er også kritisk til deler av innholdet i stipendprogrammet, og mener det i sterkere

grad bør fokusere på å utdanne ledere.

– I dag er målsetningen å bidra til kompetanseheving i offentlig og privat sektor og i det sivile samfunn. Dette er en veldig generell og utydelig målsetning. I stedet burde Norad satse på å utdanne folk som kan fungere som endringsagenter i hjemlandene, som kan bli gode ledere, mener hun.

Ut fra egne erfaringer med programmet og kontakt med stipendiater, hevder hun at mange vender tilbake til hjemlandet uten å ha fått viktig lederutdanning som gjør at de kan få brukt det de har lært.

– Studentene forfremmes ofte når de kommer hjem, som følge av etterutdanningen. Men mange av Norad-kursene er i dag altfor teore-

”

Folk som tar bachelorgrader, kommer ikke fra bushen.

Pål Vedeld, professor ved Norges Landbrukshøgskole.

tiske, og gir ingen lederkompetanse, mener Flatin.

Lederutvikling et mål. Pål Vedeld mener man bør legge større vekt på at kandidater rekrutteres fra samarbeidende institusjoner.

– Vi løser ikke u-landenes problemer ved å utdanne noen få enkeltkandidater uten mål og mening om hva de vil med utdanningen sin senere. Utdanner vi en person med plankompetanse på naturforvaltning, er det bra om han går tilbake til jobben sin i miljødepartementet. Det er mindre bra om han går tilbake til en jobb som frittstående konsulent og bruker utdanningen stort sett til egen vinning, eller blir leder for en amerikansk hjelpeorganisasjon som selger medisiner fra USA

til fattigfolk. Dette er eksempler fra virkeligheten, sier Vedeld.

Han understreker at lederutvikling, institusjons- og nettverksbygging mellom nord og sør er sentrale mål for kursene ved Senter for internasjonale miljø og utviklingsstudier – Noragric.

Mangler kunnskap. Tom Skauge i SIU er ikke overbevist om at satsing på lederutdanning er det som skal til.

– Vi er kjent med at mange ender opp i lederstillinger når de kommer hjem. Men generelt mangler vi systematisk kunnskap om hva som skjer med studentene over tid og om vi har gitt dem kunnskap de trenger. Det håper vi evalueringen kan gi noen svar på, sier han.

Se også Ingela Flatins kronikk side 20.

Anil Shrestha (t.v.), Julius Kibeke og Sushil Pandey skulle gjerne hatt flere nordmenn i klassen: – Det blir så mye snakk om problemer, problemer, problemer når det bare er folk fra tredje verden som diskuterer, mener de.

FOTO: TONE GEORGENS

– Vanskelig å finne kandidater fra lavere klasser

• SILJE BERGGRAV

ÅS (b-a): De er enig i at medstudentene i stor grad representerer overklassen, og kunne ønske seg flere jenter og nordmenn i programmet.

Anil Shrestha (30) og Sushil Pandey (26) fra Nepal, og Julius Kibeke (35) fra Tanzania er alle studenter ved kurset Management of Natural Resources and Sustainable Agriculture ved Norges Landbrukshøgskole, mastergraden som er aller mest populært blant søkerne til stipendprogrammet. Av 33 studenter på faget er kun en håndfull fra Norge og andre vestlige land. Anil, Sushil og Julius bekrefter at det stort sett bare er folk fra de øvre samfunnslagene i hjemlandene som har kommet inn på kurset. Og fra Nepal er det ingen kvinnelige stipendiater i år, forteller Sushil.

– Men man må huske på at dette er et masterprogram. Hvis Norad skulle velge ut kandidater fra lavere klasser, ville de få problemer med å finne noen som er kvalifiserte. I våre hjemland er det sjelden at de fattigste oppnår noe mer enn grunnutdanning, påpeker Julius.

Ut i felten. De tre er enige om at studiene har stor relevans for yrkesbak-

”

De ville få problemer med å finne noen som er kvalifiserte.

Julius Kibeke (35) fra Tanzania.

Mer informasjon om stipendprogrammet:
www.norad.no
www.siu.no
www.nlh.no

grunnen deres, henholdsvis skogbruk, viltforvaltning og jordbruk.

– For de som ønsker å bli spesialister, er kurset kanskje ikke så bra. Men for de som ønsker å jobbe som ledere innen offentlig eller privat sektor, er den tverrfaglige tilnærmingen veldig nyttig. Det er viktig å lære om både landbruk og skogsdrift, sosialantropologi og økologi, hvis man vil jobbe med utvikling og naturforvaltning på et bredt plan, mener Anil.

Neste semester skal de tre ut i feltarbeid i hjemlandene, og håper i enda større grad å tilpasse teorien fra Ås til virkeligheten.

– Jeg ser fram til å reise hjem og spre den nye kunnskapen min blant bønder i Nepal, sier Sushil, som tidligere jobbet i en organisasjon som driver med landbruksforskning.

Språkproblemer, kulde og innadvendte nordmenn har de klart å tilpasse seg. Men det avslappede forholdet mellom studenter og lærere er kanskje det som har overrasket Anil mest.

– Her kan man snakke til professorer nesten som til en venn. Man kan ta en røyk sammen og fleipe med dem. Hadde jeg gjort det i Nepal, hadde lærerne strøket meg!

NORADS STIPENDPROGRAM

■ Norads stipendprogram ble opprettet i 1962.

■ I fjor søkte 2279 personer fra sør på kursplasser med oppstart høsten 2004. Bare rundt 115 tas opp hvert år. I underkant av en fjerdedel av søkerne er kvinner, en andel som har vært stabil de siste årene.

■ Alle søkerne må komme fra ett av Norads hovedsamarbeidsland, og må ha to-tre års arbeidserfaring.

■ Majoriteten av søkerne kommer fra Etiopia, Nepal, Tanzania og Bangladesh. I tillegg til de 38 mastergradsprogrammene som tilbys ved norske universiteter og høyskoler, startes samtidig stadig flere kurs i stipendprogrammet opp i land i sør.

■ Programmet har en årlig ramme på 52,5 millioner kroner og administreres av Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU) – et statlig forvaltningsorgan under Utdannings- og forskningsdepartementet.

Iraks gjeldsbombe truer bistand

Frafjord Johnson frykter dype innhogg i internasjonale giverbudsjetter

Iraks utenlandsgjeld er beregnet til 800 milliarder kroner, eller nesten to globale bistandsbudsjetter. USA vil at kreditorlandene skal ettergi mest mulig, mens Norge er redd det vil ramme de fattige landene.

IRAK

• ELLEN HOFVANG

Spørsmålet om hvor mye gjeld Irak skal få slettet når den nye irakiske regjeringen tar over styringen av landet denne måneden, er høyaktuelt på den internasjonale dagsorden. I mai fikk kreditorlandenes forhandlingsforum, Paris-klubben, oversendt en rapport fra Det internasjonale valutafondet (IMF) med vurdering av Iraks gjeldssituasjon.

Rapporten er hemmeligstemplett, men ifølge Reuters har USAs spesialutsending James Baker fått løfter om betydelig gjeldslette fra land i Europa, Asia og Golfen. Verdensbankens president James Wolfensohn tror minst to tredjedeler av Iraks gjeld må ettergis for at landet skal komme på fote igjen.

Frykter for bistanden. – Jeg vet hvor pengene kommer fra. Jeg er ikke imot gjeldslette for Irak, men jeg er bekymret for bistandsbudsjettene, sa utviklingsminister Hilde Frarfjord Johnson da hun la fram den norske nye handlingsplanen «Om gjeldslette for utvikling» i midten av mai.

I planen varsler den norske regjeringen både bilateral gjeldslette og arbeid for spesifikke internasjonale tiltak for fattige land som kommer ut av konflikt. Norge vil blant annet unnlate å inndrive renter og avdrag fra postkonfliktland som er kandidater til den internasjonale gjeldsletteordningen Heavily Indebted Poor Countries (HIPC), og arbeide for at Paris-klubben også ettergir slik gjeld.

Liberia og Sudan. Utviklingsministeren pekte spesielt på Liberia og Sudan i denne sammenheng.

– Norge legger opp til å ettergi rubbel og bit til disse to. Det gir liten

Lederne av G8-landene promenerer på Sea Island, Georgia, USA, 9. juni. Sentralt på toppmøtet står håndteringen av Iraks gjeld. Fra venstre Russlands president Vladimir Putin, president i Europakommisjonen Romani Prodi, USAs president George W. Bush, sittende formann i Det europeiske råd Bertie Ahern (delvis skjult), Frankrikes president Jacques Chirac, Tysklands forbundskansler Gerhard Schröder og Japans statsminister Junichiro Koizumi.

FOTO: TIM SLOAN/AFP/SCANPIX

”

Norge legger opp til å ettergi rubbel og bit til Liberia og Sudan.

Hilde Frarfjord Johnson, utviklingsminister.

mening å gi masse bistand til land som avslutter konflikter hvis disse samtidig må betale enorme summer i gjeldsnedbetalinger, mente hun.

Men selv Sudans enorme gjeldsbyrde på rundt 140 milliarder kroner blekner i sammenlikning med Iraks 800 milliarder kroner i gjeld. Hele HIPC-initiativet samlet, der man siden 1996 har samarbeidet om gjeldslette for verdens fattigste land, er ventet å gi om lag 330 milliarder kroner i gjeldslette til de rundt 40 landene som programmet etter hvert vil omfatte.

Sletter konfliktgjeld. I slutten av mai slettet Norge 166 millioner kroner av DR Kongos gjeld. Dette bygger på avtaler i Paris-klubben fra 2002 og 2003, der DR Kongo ble inkludert i HIPC. Restgjelden til Norge på 122 millioner kroner blir slettet når DR Kongo har fullført HIPC-programmet.

Norge har en ordning der bilateral gjeld ettergis uten at man belastet bistandsbudsjettet, mens tilskudd til multilateral gjeldslette hentes fra bistanden. I andre kreditorland er det vanlig at hele gjeldsletten tas over bistandsbudsjettet

NORSK GJELDSLETTE

■ 23 utviklingsland skylder per 2003 Norge til sammen 3,37 milliarder kroner, en stor del er gjeld etter den beryktede skipseksportkampanjen på 1970 og -80-tallet.

■ Land som omfattes av gjeldsplanen skylder 2,83 milliarder kroner. I tillegg kan renter utgjøre betydelige beløp for land som lenge har misligholdt lånene, som Sudan, Liberia og Burma.

■ Peru har det største lånet (583 millioner kroner), mens Angola og Somalia har de minste og skylder Norge 6 millioner kroner hver.

■ 21 land omfattes av den norske gjeldsplanen.

■ HIPC-landene Benin og Tanzania har fått ettergitt all gjeld til Norge, mens Ghana, Gambia, Senegal, Sierra Leone og DR Kongo får ettergitt gjeld etter hvert som renter og avdrag forfaller.

■ I den nye planen åpnes det for ensidig norsk gjeldslette til visse mellominntektsland gjennom multilateralt koordinerte gjeldsbytter (Vietnam, kanskje Ecuador) og fattige land som kommer ut av krig og konflikt (Liberia, Sudan). Det åpnes også for gjeldsreduksjon til mellominntektsland som ledd i multilaterale avtaler (Pakistan).

slik at det blir relativt mindre ressurser til andre tiltak.

Selv om gjeldslette til Irak ikke finansieres gjennom HIPC, er det fare for at ettergivelse av landets gjeld vil sette budsjettene for gjeldslette og bistand til fattige land under press. Av Iraks utenlandsgjeld på 800 milliarder kroner, er 280 milliarder kroner gjeld til medlemslandene i Paris-klubben, ifølge Associated Press. Russland, Japan, Frankrike og Storbritannia er de største kreditorene.

Aktivistene roser den nye norske gjeldspolitikken

ULANDSGJELD

• ELLEN HOFVANG

Hilde Frarfjord Johnson fikk ros både fra økonomhold og aktivisthold da den nye handlingsplanen «Om gjeldslette for utvikling» ble lagt fram.

– Dette er en forbedring av norsk gjeldspolitik. For første gang behandles spørsmålet om illegitim gjeld, som diktatorgjeld, seriøst på offisielt hold. Det er et framskritt, selv om vi selvsagt ikke er fornøyd med at det eneste Norge vil gjøre i praksis er å støtte en eventuell multilateral studie på dette området, sier Silje Hagerup, koordinator for Aksjon slett u-landsgjelda (SLUG).

Illegitim gjeld har vært gjeldsbe-

Silje Hagerup, Aksjon slett u-landsgjelda.

”

Mange utviklingsland har regjeringer som vil sine folk vondt.

Karl Ove Moene, professor i samfunnsøkonomi.

vegelsens fremste kampsak de siste årene. Men kravet om at penger som ble lånt ut til en korrupt diktator som Zaires Mobutu Sese Seko eller Argentinas brutale militærregime, er kreditorenes eget ansvar og må dermed slettes for deres regning, har hittil fått laber respons fra regjeringshold. For hvem skal dømme om et lands styre er legitimt eller illegitimt?

Nyttig pressmiddel. SLUG fikk støtte i sitt syn fra Karl Ove Moene, professor i samfunnsøkonomi ved Universitetet i Oslo. Sammen med SLUG var han invitert til å kommentere gjeldsplanen da den ble presentert av utviklingsministeren 14. mai.

– Man kommer ikke utenom det gjeldsaktivistene sier. Dette dreier seg til dels om illegitim gjeld, sa Moene. Han etterlyste samtidig en debatt om sammenhengen mellom gjeldslette og utvikling.

– Ofte glemmer man å argumentere for sammenhengen mellom

målet «A», som utvikling, og virkemiddelet «B», som gjeldslette. Jeg hadde ventet mer diskusjon om dette i planen. Har vi to land der det ene er langt mer gjeldstynget enn det andre, vil det sannsynligvis være lettest å nå fram til de fattige med tiltak i landet med minst gjeldsbyrde fordi de fører en bedre politikk.

– Mange utviklingsland har regjeringer som vil sine folk vondt. De sitter bare så lenge folk er fattige. Da kan det være bra å ha noe å presse dem med, for eksempel at de skylder noen penger, mente Moene. Han roste ordningen som gjør at norsk bilateral gjeldslette ikke belastes bistandsbudsjettet og vektleggingen av gjeldslettearbeidet i Verdenbanken og IMF.

Belønning for fred. Moene pekte også spesielt på initiativene overfor postkonfliktland, og understreket hvor viktig det er for slike land å kunne bruke ressurser på økonomisk utvikling for å hindre at en

væpnet konflikt blusser opp igjen i land som med mange tidligere soldater og store mengder våpen.

Også SLUG ser positivt på initiativene overfor postkonfliktland.

– Dette er også et skritt i retning av at man innrømmer at en del gjeld er illegitim og kanskje har bidratt til å forlenge konflikter, for eksempel i Kongo, sier Silje Hagerup.

– Når det gjelder slettingen av Kongos gjeld til Norge så er dette gjeld etter skipseksportkampanjen, så det skulle egentlig bare mangle om ikke den ble slettet, sier hun.

Aktivistene og utviklingsministeren er skjønt enige om at skipseksportkampanjen fra 1970- og 80-tallet, der utviklingsland fikk lån knyttet til kjøp av båter fra norske kriserammede verft, er en skamplett og at gjelden bør slettes. SLUG mener gjelden er illegitim og bør slettes uten flere forsikkelser eller betingelser. Utviklingsministeren vil knytte gjeldsreduksjonen til multilaterale ordninger, med de krav de innebærer.

– Politikk full av paradokser

SUM-forsker kritiserer den nye utviklingsmeldingen

Det er ikke riktig at det råder internasjonal konsensus om målene og midlene i utviklingspolitikken, slik regjeringen hevder i utviklingsmeldingen. Det sier forsker Benedicte Bull ved Universitetet i Oslo.

UTVIKLINGSMELDINGEN

• ELLEN HOFVANG

I den nye stortingsmeldingen om utviklingspolitikken, «Felles kamp mot fattigdom», legger regjeringen til grunn at det er næringsutvikling i sør som må til for å skape vekst. Benedicte Bull ved Senter for utvikling og miljø mener regjeringens politikk for næringsutvikling i Sør er full av paradokser. Bull arbeider med næringsutvikling og handelspolitikk knyttet til handel og investeringer, med Latin-Amerika som spesialfelt.

Benedicte Bull, Senter for utvikling og miljø.

– Det er ikke konsensus som preger disse områdene. Tvert imot opplever jeg at det er veldig store konflikter rundt handels- og næringspolitikken, sier hun. Bull viser til den globaliseringskritiske bevegelsen, men også opposisjon på politisk plan, blant annet i toneangivende land som Brasil og Argentina.

Savner overordnet fokus. – Det er positivt at meldingen forsøker å balansere mellom markedstenkning og statlige reguleringer på områder som arbeidstakerrettigheter og miljø. Det er heller ikke problematisk at man vil bruke markedet som strategi. Det jeg savner er noe mer om de overordnede betingelsene som internasjonale avtaler om handel og investeringer. Dette er avtaler som dreier seg vel så mye om næringsutvikling som om handel, og som legger store begrensninger på hva som er mulig å få til. Eksempler er patentregelverket i WTO og bestemmelser knyttet til investeringer i regionale handelsavtaler mellom USA og land i Latin-Amerika. Disse begrenser hva slags miljøkrav landene kan stille. Så lenge man ikke ser på dette globale rammeverket, innebæ-

Utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson og statsminister Kjell Magne Bondevik frontet lanseringen av regjeringens stortingsmelding «felles kamp mot fattigdom».

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

Tvert imot opplever jeg at det er veldig store konflikter rundt handels- og næringspolitikken.

Benedicte Bull, forsker.

rer tiltakene i planen bare å flikke på symptomer, mener Bull.

«Ensidig» og «grunn». – Kan de foreslåtte tiltakene likevel ha noen betydning?

– De er jo svært omfattende og dreier seg alt fra støtte til småbedrifter og mikrokreditt, til spørsmål om rettigheter og styresettreform. En del tiltak kan sikkert ha betydning for småbedrifter, og mikrokreditt har vist seg positivt i mange sammenhenger. Det jeg ser som problemet ligger på et annet nivå og dreier seg om nasjonale rammebetingelser. Her legger man seg veldig tett opp til tenkningen i Verdensbanken. Selv om Banken de siste

årene har lagt større vekt på det de kaller investeringsklimaet og ikke bare på privatisering, så er dette veldig ensidig fokusert på deregulering. Det bygger på en forståelse av staten som er svært grunn, mener Bull.

Skjuler politikken. Benedicte Bull mener kapittelet om næringsutvikling i utviklingsmeldingen er preget av paradokser både knyttet til konkurranse, investeringer og reguleringer. Man slutter seg på den ene siden til en makroøkonomisk tenkning der regulering er det sentrale, på den andre siden vil man etablere en rekke nye reguleringer for blant annet å ivareta sosiale hensyn.

– Men hvorfor framstiller de det som det råder internasjonal enighet om utviklingsmålene?

– Det er kanskje en måte å unngå å si noe om de paradoksene meldingen inneholder. Slik blir det vanskeligere å se hva slags politikk regjeringen egentlig står for. Det har generelt vært stor enighet om norsk bistandspolitikk, men dette er jo en melding der man legger vekt på å se bistanden i sammenheng med andre politikkområder. Da vil også de politiske konfliktene komme, mener Bull.

«Felles kamp mot fattigdom» kan lese her: odin.dep.no/odin/norsk/publ/stmeld/032001-040031/dok-bn.html

Hvert tiende barn blir født av barn

• SILJE BERGGRAV

Abeba fra Etiopia giftet seg da hun var syv, ble tvunget til sex med ektemannen da hun var ni, og ble enke da hun var 12. Hun oppdaget da at hun var gravid, men mistet barnet under den harde fødselen. – Jeg vil ikke gifte meg igjen, sier hun. – Jeg vil ikke at noen mann skal komme nær meg.

Abebas historie er en av flere som fortelles i rapporten State of the World's Mother, nylig publisert av Redd Barna. Den peker på at komplikasjoner i forbindelse med fødsel er vanligste dødsårsak for kvinner mellom 15 og 19 år i utviklingsland.

Skandinavia «best». Rapporten gir en analyse av mødres situasjon og

På verdensbasis blir mer enn 13 millioner jenter mødre hvert år.

levetilkjønn i 119 land. Resultatene bygger blant annet på faktorer som helse, utdanning og landets politiske situasjon. Ikke overraskende topper Skandinavia statistikken over de landene der man har det best som mor. I store deler av Afrika, som befinner seg i bunnen av statistikken, er situasjonen en helt annen. Sammenlignet med Skandinavia er risikoen her 26 ganger så stor for at barnet ikke får feire sin ettårs dag, og faren for at mødrene selv dør er hele 750 ganger så stor.

Lav fødselsvekt. Den viktigste årsaken til disse forskjellene er det dramatiske antall barn som selv får barn i utviklingsland. På verdensbasis blir mer enn 13 millioner jenter

mødre hvert år, og mange av jentene er helt ned i 11-12 årsalderen når de selv får barn. Dette tilsvarer én av ti barnefødsler verden over.

Utfallet av disse barnefødsleene er ofte tragisk. Unge jenters kropp er ikke i fysisk stand til å føde barn på en trygg måte, og jentene utsetter seg selv for en stor helserisiko. Mange av jentene dør som følge av at de i prinsippet selv er barn. Også for spedbarna er helserisikoen stor. Mange blir født med lav fødselsvekt, og en rekke av disse barna dør innen den første måneden.

– **Trenger prevensjon.** Ifølge rapporten er utdanning den viktigste enkeltfaktoren som kan hjelpe jenter til å utsette fødsler og føde sunne

barn. På plassen etter kommer helsetilstand.

– Unge gifte kvinner trenger god tilgang på prevensjonsmidler så de kan utsette graviditeter til de er over 20 år, når kroppene deres er mer i stand til å føde, sier Redd Barnas internasjonale rådgiver på reproduktiv helse, Mary Beth Powers, til CBS.

Det afrikanske kontinentet har den høyeste andelen av tidlig ekteskap og unge mødre. I Niger er over halvparten av jentene i aldersgruppen 15-19 år allerede gift. Av denne gruppen har en fjerdedel fått barn. En av seks av disse barna får aldri muligheten til å vokse opp.

GRAVIDITET

Trusler stanset helsestasjon

AFGHANISTAN

• I AFGHANISTAN:
GUNNAR ZACHRISEN

KABUL (b-a): Norske humanitære organisasjoner påvirkes i sterk grad av talibans økende terrorvirksomhet og trusler mot det internasjonale samfunns tilstedeværelse i landet, men foreløpig har ingen organisasjoner planer om å trekke seg ut av landet.

To massakrer på bistandsarbeidere har satt en støkk i alle bistandsarbeidere i landet. Først var det drapene på de fem ansatte i Leger Uten Grenser 2. juni, blant dem den norske legen Egil Kristian Tynæs fra Bergen, deretter drapene på 11 kinesiske prosjektarbeidere 10. juni.

Uttrykket, svekket dialog med lokale partnere og nødvendige tilpasninger og endringer i prosjekter er blitt en del av virkeligheten for bistandsarbeiderne i landet, mens sivilbefolkningen i voldsutsatte og utrygge områder blir avskåret fra internasjonal bistand.

Den norske Afghanistankomiteen måtte nylig stenge en nybygd helsestasjon før en eneste pasient hadde beveget seg inn dørene. Prosjektet i Ghazni-provinsen – i et område der taliban og konservativ islam har stått sterkt – manglet bare den viktige muren rundt bygningene før den kunne tas i bruk. Helsestasjonen var sterkt ønsket av det fattige lokalsamfunnet og deres ledere i den lokale shuraen (et slags kommunestyre, red. anm.).

– Plutselig en dag dukket det opp en delegasjon på fire alvorlige menn fra shuraen. De hadde reist i mange timer helt inn til hovedstaden for å overbringe følgende budskap: «Vi har mottatt trusler og kan ikke lengre garantere arbeiderne beskyttelse». Etter dette hadde vi i praksis ikke noen annen mulighet enn å avslutte arbeidet med helsestasjonen, forteller Afghanistankomiteens

stedlige representant Astrid Sletten.

Hun forteller at den samme helsestasjonen egentlig var et erstatningsprosjekt for et annet prosjekt i samme provins – en jenteskole – som også måtte avvikes etter press fra militante islamistiske grupper, trolig taliban. Nå må Sletten i gang med å omdisponere pengene enda en gang – og sende enda en søknad til Utenriksdepartementet om alternativ bruk av prosjektmidlene.

Astrid Everine Sletten, Afghanistankomiteens stedlige representant i Kabul.

Taliban-talsmenn har ved ulike anledninger uttalt at både FN, internasjonale organisasjoner og andre som fremmer en utvikling i strid med islamske tradisjoner er legitime mål for motstandsbevegelsen – i tillegg til regjeringen og USAs soldater. I løpet av seks måneder

er minst 18 bistandsarbeidere drept, hvorav fem utlendinger, opplyser Amnesty International. Men det regnestykket ble laget få dager før de 11 kinesiske veiingeniørene ble drept.

En ny bekymring for bistandsarbeidere i Afghanistan er at amerikanske militære har spredd løpesedler til sivilbefolkningen i sør. Løpesedlene inneholder trusler om at lokalbefolkningen kan bli fratatt bistand dersom de ikke samarbeider med USA mot taliban.

– Dette er enda et eksempel på en uheldig og farlig kobling mellom militær og humanitær innsats, og svekker vår sikkerhet, sier Flyktingerådets stedlige representant Lisbeth Pilegaard i en kommentar.

Slaveopprøret markeres

FN-MARKERING

• TONE BRATTELI

FN – med ghaneseren Kofi Annan i spissen – har utpekt 2004 til «Slaveåret». 23. august i år er det 200 år siden slaveopprøret startet, og det skal markes over hele verden – også i Norge.

– Hukommelse og historisk sannhet er to bærebjelker i markeringen, sier direktør Kris Endresen i Nordic World Heritage Foundation (NWHF) som har den sentrale rollen i markeringen i Norge. NWHF fikk nylig status som internasjonalt FN-senter. – Ved siden av å minne om kampen mot slavehandel, vil FN også bruke dette året til å slå alarm overfor alle former for rasisme, diskriminering og intoleranse.

23. august er ingen tilfeldig valgt dato. Det var natta til 23 august 1791 at det fant sted et slaveopprør på øya Santo Domingo – dagens Haiti. Opprøret ga støtet til den prosessen som endte i avskaffelsen av den transatlantiske slavehandelen. I år er det 200 år siden Haiti ble proklamert som den første svarte stat i verden.

Barn i fokus. FN's generalforsamling har bedt landene finne arenaer hvor Slaveåret kan markeres. Sammen med UNESCO-kommisjonen i Norge og Astrup Fearnley-museet for moderne kunst, har NWHF funnet en

arena – nemlig Astrup Fearnley-museet.

Museet skal fylles med barn som deltar i UNESCOs skoleprosjekt knyttet til Slaveruten. UNESCOs skolenettverk (ASP) prøver å skape kontakt mellom skoler i Europa, Afrika og Amerika for utveksling av kunnskap og ideer på kryss og tvers av den gamle Slaveruten.

Til Astrup Fearnley-museet kommer skoleelever fra Cuba, Trinidad og Ghana – og Norge. De fire norske skolene som er med i prosjektet er Saltdal videregående skole i Nordland, Vågsbygd videregående skole i Kristiansand, Lillestrøm videregående skole og Haugen skole i Oslo. Elevene bringer med seg dans og musikk, fotografier og levende slavehistorie inn i markeringen.

Svart gull. – Den historiske hukommelsen er viktig også for å forstå vår egen samtid, mener Kris Endresen. – Fra 1600- til 1800-tallet ble mellom 10 og 12 millioner mennesker eksportert som slaver, byttet ut med våpen og andre industrivarer som de europeiske handelsmennene hadde med seg. Det svarte gull, ble de kalt, og de var mer verdifulle på «markedet» enn vanlig gull. I dag er det fortsatt etterkommere av slaver som ikke orker å snakke om det, fordi det er en belastning, sier han.

notiser

– Norad mangler ressurser, mener Strand

Norads direktør Tove Strand mener det er et gap mellom målsettinger som er fastsatt og de ressurser Norad er tildelt. Det framgår av et brev fra Norad til UD.

«En gjennomgang av ambisjonsnivå og føringer (...) satt opp mot de ressurser fagetaten Norad er tildelt, viser at det foreligger et alvorlig gap mellom departementets ønsker og fagetatens mulighet til å oppfylle disse», skriver Strand. Hun mener at Norad er tappet for rådgivningskapasitet som følge av omorganiseringen, og at situasjonen vil «bli ytterligere forverret utover i 2004».

Det var 16. februar i år at Norad ble omorganisert og omgjort til en ren fagetat, mens ansvaret for stat-til-stat-bistanden ble endelig overført fra Norad til UD per 1. april. I brevet, som er datert 2. juni i år, krever Strand at UD må gi klarsignal for en umiddelbar rekruttering av 20 faglige rådgivere til Norad. I tillegg må det rekrutteres ytterligere medarbeidere for å ivareta nye oppgaver og styrke allerede etablerte funksjoner, samt at det stilles ytterligere økonomiske omstillingsmidler til disposisjon.

I et foreløpig svar fra Utenriksdepartementet to dager senere åpner UD for en nyrekruttering av inntil seks stillinger «for å avhjelpe de mest kritiske utslag av kompetansegap». Brevet nevner behov innenfor jus og makroøkonomi, samt fagområdene helse, landbruk og energi.

I brevet fra UD heter det at moderniseringsprosessen ikke må føre til en økning i antall stillinger, og det forventes at Norad nedbemanner ytterligere i løpet av 2004 og 2005. Innen 1. januar 2006 forventes det at Norad skal nå en stillingsramme på 180 årsverk.

Kina og Norge forlenger kulturavtale

Kina og Norge har forlenget en avtale om kultursamarbeid. Undertegnelse skjedd i forbindelse med at formannen i den kinesiske folkedepartementet Wu Bangguo nylig besøkte Norge. En ny turistavtale ble også undertegnet.

Den første kulturavtalen mellom Norge og Kina trådte i kraft i 1963, og ble sist forlenget i 1998. Endringene i den nye avtalen er få, og gjelder først og fremst lengde og størrelse på stipender til studenter og forskere. Den norsk-kinesiske kulturavtalen dreier seg blant annet om utveksling av lærere og spesialister, utveksling innenfor kunst, kultur, media og ungdomsorganisasjoner, og samarbeid mellom kunstnere og journalister i de to landene. Den nye programavtalen gjelder fram til utgangen av 2008, skriver Utenriksdepartementet i en pressemelding.

Historisk innsats i Darfur

Den protestantiske, ortodokse og katolske kirke slår seg for første gang sammen om en stor internasjonal hjelpeoperasjon. Dette skjer i Darfur. Som såkalt «Lead Agency» vil Kirkens Nødhjelp lede og koordinere operasjonen fra sitt kontor i den sudanske hovedstaden Khartoum. Kirkens Nødhjelps stedlige representant i Sudan, Anne Lise Fosslund, skal være øverste leder av operasjonen. Det er første gangen Kirkens Nødhjelp har vært koordinator en så omfattende hjelpeaksjon, som blant annet innebærer etablering av midlertidige og permanente husly, vann og sanitærtjenester og helse- og ernæringsprogram.

Cuba vil lære norsk fiskeoppdrett

Fire cubanske havbruksforskere har i vår studert norske oppdrettsmetoder ved Havbruksinstituttets stasjon i Austevoll, melder nyhetsbyrået ANB. Cubanernes opphold i Norge er et ledd i et NORAD-støttet samarbeidsprosjekt mellom Norge og Cuba, skriver Havforskningsinstituttet på sine hjemmesider.

– Cubanerne ønsker å utvikle fiskearter i høyprisklassen til eksport. For å få til dette trenger de økt kompetanse og finansiering. Dette prosjektet er svært viktig for dem, sier prosjektleder Olav Sigurd Kjesbu ved Havforskningsinstituttet til ANB.

Fiskeindustrien er den tredje viktigste næringen på øya som i 45 år har vært utsatt for handelsboikott av blant andre USA. Ifølge Kjesbu anser Cuba Norge som en nasjon med bred kompetanse innenfor havbruk.

Kirurgiske enheter til Gaza

Norges Røde Kors sender seks kirurgiske enheter til Gaza. Disse skal utstyre sykehus drevet av Palestina Røde Halvmåne. I tillegg skal 1000 vannkanner deles ut til familier som har fått ødelagt sine hjem i israelske militæroperasjoner, heter det i en pressemelding. Enhetene er såkalte «110 enheter», som betyr at det er kirurgiske forbruksvarer beregnet for hundre personer i ti dager. Disse seks enhetene vil bli fordelt på sykehus og mobile helseklinikker.

– Det er et stort behov for kirurgisk utstyr, i tillegg er det viktig å ha slikt utstyr i beredskap. Mange steder er vannforsyningene ødelagt, og derfor sender vi vannkanner til mennesker i Gaza som har fått ødelagt hjemmene sine, sier nødhjelpscoordinator Erling Kvernevik.

Norges Røde Kors har fulgt situasjonen tett siden 1990. De humanitære behovene i palestinske områder har økt etter at israelske væpnede styrker gjennomførte militære operasjoner i Rafah 12-23 mai. 19. mai ble 3000 sivile demonstranter beskyttet av israelske helikoptre og tanks, der minst 8 mistet livet og 40 ble skadd.

Slakterne i Kabul er klare for valg

Afghanistans sivile drømmer om at folkestyre skal erstatte våpenmakt

KABUL (b-a): Sikkerhets-situasjonen forverrer seg stadig mer i Afghanistan jo nærmere man kommer nasjonale valg i september. Regjeringen og FN forsikrer likevel at valget vil bli avholdt som planlagt. – Et positivt skritt på vei mot reelt demokrati, sier vestligorienterte afghanske kommentatorer.

• I AFGHANISTAN:
GUNNAR ZACHRISEN

AFGHANISTAN

På en sliten trekrakk i hovedstaden Kabuls travle «Butcher street» sitter en mann med gråsprenget skjegg og vokter sin varebeholdning – et halvt dusin kjøttstykker av ku og sau. Seifullah har drevet sin slakterbutikk her i et dusin år – under år med krig og under skiftende politiske regimer.

– Livet er bedre nå. Under Taliban ble folk i Kabul tvunget til å ha langt skjegg og å gå i moskeen. Nå er det ikke slik lenger, fastslår den røslige, enøyde slakteren.

Men hans største lykke er at butikken går bedre nå. Det er mer penger mellom folk og befolkningen i Kabul er blitt større, noe som betyr flere kunder. «Alle i Kabul» har råd til å kjøpe kjøtt nå for tida, sier det. Men samtidig er det også nye problemer å hankses med: akutt mangel på slakt, økende korrupsjon på grensestasjonen i Pakistan og økende husleier i hovedstaden.

Dette er noe de nye myndighetene bør ordne opp i, mener slakteren Seifullah. Kanskje er det derfor både han og kollegaene under kjøttkrokene tvers over gata har registrert seg og vil stemme ved de kommende valgene i september.

– I vår familie vil vi stemme på den personen som vi mener vil hjelpe Afghanistan, sier Seifullah, som ikke vil røpe om dette er president Hamid Kharzai.

En god idé. På markedet et par kilometer unna får vi tilsvarende uttalelser fra innehaverne av boder med klær, parfyme, smykker og poteter – folk med ulik etnisk bakgrunn: pashtunere, tadsjiker og hazara. Livet er blitt enklere i Kabul etter at taliban-regimet ble kastet ut og det ble fredeligere i byen, mener de. De fleste har registrert seg for å delta i Afghanistans «første demokratiske valg», som det omtales som. Etter mer enn 20 år med krig og over en million falne, er det mange som håper på en mer stabil politisk framtid i landet.

– Demokrati er en god idé, sier kioskeieren Joumomad, som opprinnelig er fra Parwan-provinsen. Den 25-årige hazaraen er tilbake i Kabul etter flere år som flyktning i Iran.

– Alle her har registrert seg. Vi velger den personen vi har mest fordel av, sier klesselgeren Daoud. Han er pashtuner og opprinnelig fra provinsen Wardak.

Levende hjem? Å dømme etter samtalen med «mannen i gata» i Afghanistans støvete og overbefolkede hovedstad er det duket for et vellykket og fredelig valg i Kabul i september. Ja, noen har til og med tillatt sine koner å registrere seg til valget. Og de internasjonale sikkerhetsstyr-

kene vil sørge for at folk kommer levende hjem fra valglokalet, tror de.

Men så er heller ikke valgavviklingen i Kabul hovedbekymringen. Langt vanskeligere vil det bli å avholde valg blant den i hovedsak pashtunske befolkningen i landets sørlige og sørøstlige områder, der talibanstyret hadde langt sterkere oppslutning. Talibanbevegelsen har kommet med utvetydige trusler både mot FN og mot afghanere som stiller sin arbeidskraft til rådighet for valgprosessen.

Så langt (per juni 2004) er omlag 3 millioner velgere registrert – i hovedsak i de større byene, men de siste ukene er det åpnet registrerings-sentra i alle landets 34 provinser. I dette arbeidet får myndighetene hjelp av FN og internasjonale bistandsgivere. Det totale antall stemmeberettigede anslås til rundt 10 millioner mennesker – av en totalbefolkning på cirka 24 millioner.

Etter skjemaet. – Vi ligger etter skjemaet, noe som blant annet skyldes omfattende sikkerhetsproblemer i flere områder av landet. I byområdene har vi imidlertid notert en bred oppslutning om prosessen. Nå som våre registreringsfolk flytter seg ut i landdistriktene kommer det nye utfordringer, sier nestleder for FNs utviklingsprogram (UNDP) i Afghanistan, norske Karen Jørgensen.

Til sitt kontor bak høye murer i hovedstaden får den tidligere byråsjefen i Miljøverndepartementet blant annet inn meldinger om trusler og angrep på FN-kjøretøy og personell knyttet til velgerregistreringsprosessen. Blant annet ble to briter i et innleid firma og en afghansk sjåfør skutt og drept i Nuristan-provinsen uka før Bistandsaktuelt møter henne. Taliban tok på seg ansvaret for drapene på de tre velgerregistreringsarbeiderne.

– Å introdusere demokrati i et land er ikke gjort over natten, og avholdelse av et valg betyr ikke at et land umiddelbart blir demokratisk. Det kan ta generasjoner å få til. Men i dagens Afghanistan tror jeg et valg er et positivt første skritt som vil ha stor symbolsk verdi, sier Jørgensen.

Hun viser til at president Karzai foreløpig kun er valgt av en nasjonal rådsforsamling – en «Loya Jirga».

– Det vil være bedre for presidenten og parlamentet om de er valgt av folket selv. Økt legitimitet vil være viktig for stabilisering og utvikling av landet, sier Jørgensen.

50 prosent fritt. Hennes demokrati-analyse får støtte av blant andre den afghanske kvinne- og menneskeret-

”

Høye husleier og korrupsjon er problemer myndighetene må ta fatt i.

Seifullah, slakter i Kabul.

”

Et valg betyr ikke at et land umiddelbart blir demokratisk.

Karen Jørgensen, UNDPs nestleder i Kabul.

Slakterne Shafi (21) og Merzama Hamad (24) gleder seg over at taliban er borte og at politiet

tighetsaktivisten Sima Samar, som inntil for få måneder siden var Karzai-regjeringens kvinneminister. På samme måte som UNDP-nestlederen lever også den 47-årige hazaravinnen bak høye murer og har væpnet vakt.

– Selv et 50 prosent fritt valg vil være et stort fremskritt i forhold til hva vi har hatt, sier Samar som er blant de profilerte afghanske kvinnene som har mottatt en rekke trusler fra fundamentalistiske og udemokratiske krefter i landet.

– Hva mener du med «50 prosent fritt»?

– Med det mener jeg at hvis 50

prosent av befolkningen stemmer av fri vilje, så vil det være mye bedre enn hva vi har hatt...

Sima Samar trekker fram «våpenkulturen» som det største og mest alvorlige hinder for demokratiseringen av landet. Derfor må myndighetene og det internasjonale samfunnet få fart på avvæpningen og demobiliseringen av militssoldater, mener hun.

Eksistensen av en rekke ulike krigsherrer med sine private hærer har vært den afghanske sivilbefolkningens ulykke gjennom mange tiår. Ved hjelp av våpenmakt, penger og etniske argumenter har de ulike

Det amerikanske militærhelikopteret som passerer over en nomadefamilie i Wardak vitner om at freden ennå ikke er helt på plass i Afghanistan.

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

ikke lenger krever at skjegget deres må være lengre enn en knyttneve langt.

FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

krigsherrer styrt sine «småkongedømmer». Delvis har krigsherrene forsvart og gitt fordeler, delvis har de tyrannisert og undertrykt befolkningen i ulike områder av landet. I stor grad var det de samme krigsherrene USA allierte seg med da de for droye to år siden kastet det fundamentalistiske taliban-regimet ut av landet.

Svevende svar. Også «den modige kvinnen» Sima Samar blir svært så svevende når vi spør henne hvem det er som utøver et negativt press mot demokratiseringen av landet, og hun viker unna å bruke ord som «war lords», «commanders» og «local governors».

– Ja, hvilke personer eller grupper er det du mener utøver et negativt press på demokratiseringen?

– Det er de som ikke er villige til å avlevere våpnene sine. Det er de som er imot DDR-prosessen (Disarmament, Demobilisation and Rehabilitation, red.anm.) og som prøver å stoppe den, sier Samar, og avslår å gå ytterligere inn i detaljer.

Hun mener avvæpningsprosessen (i regi av det tadsjik-dominerte Forsvarsdepartementet, red.anm.) går altfor seint og det settes for lite makt bak kravene overfor maktgrupper.

– De som samler inn våpnene burde hatt større legitimitet i befolkningen. Derfor burde det internasjonale samfunnet hatt en større

rolle. Afghanistans befolkning stoler foreløpig ikke på sin egen hær, sier Samar.

Hun ser den svært langsomme framgangen i DDR-prosessen som et utslag av at det internasjonale samfunn har vært altfor lite villige til å utplassere fredsstyrker i landet.

– Vi er allerede inne i det tredje året etter talibans fall, og ennå er ikke en gang én prosent av våpnene samlet inn. Og fortsatt tillater man at væpnede grupper står bak smugling av opium. Hadde det internasjonale samfunnet vært mer aktive i 2002 kunne avvæpningen vært gjort enkelt, hevder Samar.

Også de to menneskerettighetsorganisasjonene Human Rights Watch og Amnesty appellerte nylig til verdens rike land om å sende flere militære fredsstyrker til landet, for å skape tryggere rammer for valgavvikling, humanitært hjelpearbeid og modernisering.

Konflikt i Herat. Samme dag som vi intervjuer Sima Samar er president Hamid Karzai i byen Herat for å snakke med den mektige og våpensterke lokale guvernøren Ismail Khan. Offisielt skulle presidenten kondolere Herat-guvernøren etter at hans sønn, daværende luftfartsminister i regjeringen Mirwaiz Sadiq, ble drept i en militær trefning 20. mars, men de fleste regner med at det egentlige samtaleemnet mellom partene var penger, våpen

og politisk makt.

Sentralregjeringen har lenge krevd at Khan skal dele en større del av sine enorme skatteinntekter fra grensehandel med Afghanistans befolkning. Dessuten ønsker man at soldater fra Khans milits skal demobiliseres og overføres til den nye nasjonale hæren. Harde ord er blitt brukt mellom partene de siste månedene, blant annet etter at regjeringen fastslo at han kunne få sparken fra guvernørstillingen når som helst.

Khan, som antas å ha flere afghanske menn under våpen enn regjeringen, har på sin side krevd at regjeringen må arrestere en navngitt lokal militærkommandant i den afghanske hæren for drapet på hans sønn. Omstendighetene rundt drapet er foreløpig uklare, men den lokale kommandanten skal ha uttalt at hans styrker drepte Khans

sønn da sistnevnte forsøkte å frata ham kommandoen over den nasjonale hærstyrken i Herat. 22 soldater skal også være drept i kampene som fulgte.

Økende taliban-aktivitet. Den kontinuerlig pågående konflikten mellom sentralregjeringen og lokale krigsherrer blir ikke enklere av at regjeringen, den internasjonale fredsstyrken og den amerikanske «frigjøringsstyrken» samtidig står overfor en økende aktivitet fra styrker som er lojale mot det tidligere regimet. Taliban, Al-Qaida og styrkene til den gamle krigsherren Gulbuddin Hekmatyar står bak et økende antall bombeattentater og geriljaangrep mot afghanske og amerikanske soldater de siste månedene.

«Det er ikke noen mangel på frivillige som vil bli med i motstandskampen mot de USA-ledete okkupasjonsstyrkene i Afghanistan. Faktisk har vi mengder av jegere, men det er sjelden noe bytte. De amerikanske soldatene kommer sjelden ut fra sine befestede posisjoner», sier en taliban-kriger fra Khost-provinsen til den pakistanske avisen The News.

I mangel på «hard targets» innenfor rekkevidde øker denne typen uttalelser uroen blant lokale og internasjonale hjelpearbeidere for at det er de som i økende grad er plukket ut som fiendtlige vestlige mål.

AVVÆPNINGSPROSESSEN

- Arbeidet med å avvæpne Afghanistans private hærer er i gang, og eks-soldater omskoles til bønder, mineryddere, politifolk og forretningsdrivende.
- De demobiliserte soldatene får utlevert en pengesum tilsvarende 1400 kroner, samt en engangsrasjon på 130 kilo hvete, olje, salt og andre basissvarer.
- Fram til valget er planen å demobilisere 40 prosent av militssoldatene – tilsvarende omlag 33.000 soldater.

– Karzai er utvalgt

– En veldig vanlig oppfatning i Afghanistan er at Karzai allerede før valget er utvalgt – med støtte fra USA og det internasjonale samfunnet, sier redaktør i avisen «Kabul Weekly», tadsjiken Faheem Dashty.

Faheem Dashty, redaktør i Kabul Weekly.

Redaktøren, som for flere år siden var informasjonsmedarbeider for «nasjonalhelten» Masood, viser til at pashtuneren Hamid Karzai har overlegne ressurser i

form av massiv økonomisk og politisk støtte fra vestlige land. Dessuten har den vestligorienterte akademikeren i presidentpalasset også fullstendig kontroll over alle viktige massemedier i landet.

Dashty mener også det er svært uheldig at en valglov ennå ikke er på plass, noe som også er blitt kritisert av opposisjonspartier. – Dette er en stor ulempe for alle andre kandidater enn den sittende presidenten, sier redaktøren.

Hans tips er at Karzai blir en klar seierherre i presidentvalget, mens politiske partier knyttet til ulike ledere med militær makt vil dominere det nye parlamentet.

Selv et 50 prosent fritt valg vil være et stort fremskritt i forhold til hva vi har hatt.

Sima Samar, kvinne- og menneskerettighetsaktivist.

For mer informasjon om Afghanistan – se www.bistandsaktuelt.com.

FRA VÅPENSTYRE TIL FOLKESTYRE?

- Etter over tyve år med krig, motstandskamp og blodsutgytelser skal det urolige fjellandet Afghanistan gå til valg i september.
- Afghanistans befolkning er på om lag 20 millioner mennesker. Av disse anslår man at cirka 10 millioner er stemmeberettigede dersom de registrerer seg ved valget.
- Befolkningen er sammensatt av ulike folkegrupper. De viktigste er pashtunere, tadsjiker, usbekere og hazara, hvorav pashtunerne er den største gruppen.

Kritikk mot palestinsk pampevelde

Palestinere mener LO-støtte gir mindre demokrati

GAZA/NABLUS/
RAMALLAH/OSLO (b-a):
LOs sentrale samarbeidspartner i palestinsk område, fagbevegelsen PGFTU, har en udemokratisk og kvinnefiendtlig ledelse, hevder kritikere. Både LO og deres palestinske partner svarer ved å vise til at Israels okkupasjon umuliggjør et vanlig organisasjonsliv.

• I PALESTINSK OMRÅDE:
GUNHILD FORSELV

DE PALESTINSKE OMRÅDENE
- PGFTU har blitt mindre demokratisk siden 1996 og den norske støtten virker mot sin hensikt, sier Mohammed Dahman, leder for Unionen for offentlig tjenestearbeid som er ett av PGFTUs åtte syndikater i Gaza. Dahman driver også organisasjonen Senter for demokrati og arbeiderrettigheter (DWRC) i Gaza.
Han mener LOs støtte hindrer nødvendige omstillinger til fordel for en mer demokratisk prosess i fagbevegelsen. I mai gjennomførte PGFTU sin første kongress på 10 år.
- Dette var kun et show iscenesatt av den sittende ledelsen for internasjonale bistandsgivere, sier Dahman. - Det sittende styret bestående av politiske representanter og ikke fagforeningspersoner ble gjenvalgt.

Han mener at det såkalte «konsolideringsprosjektet» i fagbevegelsen, som LO støtter, bidrar til å svekke de uavhengige fagorganisasjonene til fordel for den maktglade ledelsen i PGFTU. LOs penger kanaliseres i dag inn til PGFTU sentralt, og derfra fordeles pengene videre.

Ikke fagforeningsvirksomhet. Ifølge Mohammed Dahman har det skjedd en gradvis utvikling i udemokratisk retning. For eksempel pleide PGFTUs ledelse og lederne for syndikatene tidligere å møtes to ganger i måneden.

- I 1996 kunne vi diskutere høylydt. Nå tør ingen å si noe og vi har ikke møter. Lederne er ikke åpne for kritikk, sier han.

Dahman sier at da han forsøkte å ta opp dette med ledelsen fikk han beskjed om at dersom hans syndikat skulle fortsette å få sitt finansielle tilskudd måtte han finne seg i situasjonen slik den var.

«Klient-forhold». PGFTU møter også kritikk for ledelsens politiske og økonomiske «klientforhold» til de palestinske myndighetene (PA).

- PGFTU er ikke en grasrotorganisasjon, sier Hassan Barghouti, direktør for Senter for demokrati og arbeiderrettigheter i Ramallah (DWRC). Han sier kongressen i mai ikke representerte arbeiderne. - Kongressen representerer de politiske partiene, spesielt Fatah, og ikke palestinske arbeidere, sier Barghouti.

Han sier den kun ble avholdt nå fordi Arafat godkjente den, og viser også til at Yasser Arafat nylig utnevnte PGFTUs visedirektør, Rasim al-Beyari, til viseminister i det palestinske parlamentet.

Barghouti mener at den norske støtten per i dag er med på å svekke den palestinske fagbevegelsen, men samtidig er den «indirekte med på å styrke Hamas». Ifølge Barghouti og

Arbeidsløse palestinske arbeidere gjennomførte sommeren 2002 spontane demonstrasjoner rettet mot både israelske og palestinske myndigheter. Arbeiderne krevde mat og arbeid.

FOTO: SCANPIX/AP/ADEL HANA

Dahman har Hamas den siste tida begynt å drive eget fagforeningsarbeid på grasrota i den palestinske befolkningen.

Ukultur. - Arbeiderne begynner å se på PGFTU som de ser på det palestinske sosialdepartementet; som en velferdsinstitusjon, sier Dahman.

Han uttrykker bekymring for fagforeningskulturen PGFTU foster: utdeling av goder og en null-intervensjonskultur i forhold til de palestinske myndighetene - i stedet for opplysning av en tverrpolitisk arbeiderklasse som om noen år kan presse på for sosiale rettigheter og ytterligere demokratisk utvikling.

Hva som er riktige og hensiktsmessige mål og metoder i en nasjonal kamp er hett debattert blant palestinere. En gren (ofte fatah-tilhengere) har karakterisert enhver kritikk av den sittende ledelsen og det sittende apparatet som anti-palestinsk og anti-nasjonalistisk, mens en annen (ofte venstreorienterte) mener at det palestinske samfunnet er nødt til å ta oppgjør med seg selv parallelt med den nasjonale kampen.

Intern maktkamp. - Demokrati kan ikke komme som en slags gave ovenfra, og ekstern støtte til despoter oppmuntrer heller ikke til demokrati, sier Dahman og legger til at han diskuterte dette med norske LO-representanter for fire år siden. Han sier imidlertid at den nåværende situasjonen ikke nødvendigvis er LOs feil. - Det er heller slik at nordmennenes støtte blir brukt i en intern maktkamp, sier han.

PGFTUs påståtte klientforhold til de palestinske myndighetene kom i fokus sommeren 2002 da det brøt ut spontandemonstrasjoner

(teltstreiker) blant arbeidere i Gaza som protesterte mot den høye arbeidsledigheten. Demonstrasjonene var organisert av uformelle grupper av arbeidstakere og fikk støtte av flere palestinske ikke-statlige organisasjoner.

Mens de palestinske myndighetene satte inn militære styrker for å stoppe protesten, forholdt PGFTU seg passive. I de mange tv- og avisdebattene som fulgte ble fagbevegelsens ledelse beskyldt for å forsøke å stanse protestene i stedet for å ta arbeidernes side.

Ikke perfekt. LO-talsmann Øystein Gudim er enig i at ikke alt er sosialdemokratisk rosenrødt hos den palestinske søsterorganisasjonen:

- PGFTU er langt fra noen perfekt organisasjon, sier han.

Gudim sier at det er opp til fremtidige studier å vurdere hvorvidt den norske støtten eventuelt skal reduseres. LO-talsmannen sier at han samtidig har forståelse for at PGFTU i dagens politiske situasjon prioriterer den nasjonale kampen og at organisasjonen følgelig ikke kan fungere helt på linje med en ordinær fagbevegelse.

- Det er viktig at den palestinske fagbevegelsen har et nasjonalt senter, poengterer Gudim.

En farse av et valg. I mai gjennomførte PGFTU for første gang en kongress. Det sittende styre ble gjenvalgt og en rekke nye vedtekter ble nedsatt. Vedtektene skal settes ut i livet over en periode på to år.

- Kongressen var en farse over valgsystemet, sier Hassan Barghouti.

Han får støtte av en av kongressens deltakere, Na'ila 'Ouda, fra Kvinnenes arbeiderforening. - Kon-

gressen ble holdt for å forlenge livene til den sittende ledelsen, sier 'Ouda.

Hun sier stemningen blant grasrotrepresentantene var amper.

- Ingen av oss fikk diskutere noe som helst. Avgjørelsene var allerede fattet. Vi var invitert for å høre PGFTU-ledelsen fortelle at de fortsatt eksisterer, sier hun.

Mot bedre vitende? - De som kritiserer kongressen vet ikke hva de snakker om, sier den palestinske unionens leder, Shaher Sa'ed som viser til at «13 viktige vedtektpunkter» ble bestemt.

Han sier dette er første gang det avholdes kongress og første gang fagbevegelsen har kunnet holde frie diskusjoner. PGFTU har forsøkt å holde kongress i flere år, men langvarige portforbud og israelske militære aksjoner har lagt bånd på mye av organisasjonssamarbeidet.

Gudim sier til Bistandsaktuelt at det var en blanding av internasjonalt og lokalt press som førte til kongressen. Han vurderer det slik at gjenvælgelsen av hele styret ikke var heldig, men legger til at LO ikke kan overprøve PGFTU-kongressens avgjørelser.

- Vi ser på den som et skritt i riktig retning, sier Gudim.

Ukjent for LO. LOs søsterorganisasjon i de palestinske områdene får imidlertid også sterk kritikk av flere

”

I 1996 kunne vi diskutere høylydt. Nå tør ingen å si noe og vi har ikke møter. Lederne er ikke åpne for kritikk.

Mohammed Dahman, leder for Unionen for offentlig tjenestearbeid som er ett av PGFTUs åtte syndikater i Gaza.

Ordforklaring:
Syndikat
- fagforening.

Seksjonsleder for LOs Internasjonale avdeling, **Øystein Gudim.**

Indias bønder følte seg utelatt

ledende lokale kvinneorganisasjoner som så sent som høsten 2003 måtte kjempe for kvinners rett til fullverdig medlemskap i organisasjonen.

Gudim sier han ikke var klar over dette.

- Det kan være noe i kritikken, men slik den politiske situasjonen under okkupasjonen har utartet seg de siste tre årene har det vært vanskelig for LO å følge opp samarbeidet i de palestinske områdene, sier han.

I en evalueringsrapport av LO/PGFTU-samarbeidet fra 1999/2000 produsert av Fafo, ble tilsvarende type kritikk nevnt og karakterisert som 'bekymringsverdig'. Tidligere seksjonsleder i LOs internasjonale avdeling, Leonard Larsen, sier rapporten ble tatt til etterretning, men aldri oppfulgt. Ifølge Gudim skulle rapporten ha blitt fulgt opp, men han sier den politiske og sikkerhetsmessige situasjonen la et lokk på utviklingen av samarbeidet.

Kvinner annenrangs. I et intervju i Oslo høsten 2003 forteller norsk LOs internasjonale sekretær, Moussa al-Jeris, at noe av det mest suksessfulle i LO-PGFTU-samarbeidet er arbeidet for å promotere aktivitet og deltakelse blant kvinner. Samme høst måtte imidlertid organisasjonen Palestinske arbeiderkvinnens samfunn for demokrati (PWWS), gå hardt ut mot ledelsen i PGFTU Gaza. Årsaken er at fagbevegelsen nektet kvinner medlemskap.

Som medlem i fagbevegelsen har man blant annet rett til en engangsbetalt ledighetstrygd. Dette, argumenterte ledelsen i PGFTU, ble for dyrt for organisasjonen dersom det også skulle gjelde kvinner. Kvinnes argumenter vant imidlertid fram til slutt, PGFTU ledelsen endret holdning og kvinner fikk rett til medlemskap.

Skuffelse. Under kongressen i mai ble det fremmet krav om en kvinnekvote i fagbevegelsens komiteer.

- Kongressen var en skuffelse for kvinnene, sier Abla Masrouji, koordinator for PGFTUs kvinneavdeling på Vestbredden.

Avdelingen la frem et forslag om en kvinnekvote på 30 prosent. Dette ble ikke god tatt av fagforeningsunionen med den forklaring at kvinner ikke utgjør mer en 14 prosent av arbeidsmarkedet. Det ble til slutt vedtatt en kvinnekvote på 20 prosent.

Masrouji regnet med at dette ville synliggjøre seg i det påfølgende kongressvalget. Men det sittende styre ble rett og slett gjenvalgt. Der sitter kun en kvinne.

- Dette kommer ikke til å skje av seg selv, sier Masrouji, vi må virkelig kjempe for at dette skal skje i praksis.

Minimal oppfølging. LO har først og fremst forsøkt å legge press på PGFTUs ledelse via en dialog om organisasjonsutvikling og behovet for demokrati. - Interndemokrati er noe vi hele tiden har diskutert, sier Gudim.

Han understreker samtidig at topptunghet er en utfordring hos flere av LOs samarbeidspartnere, ikke bare i palestinsk område.

En evaluering fra 1998 på initiativ fra det danske utenriksdepartementet kritiserte det danske samarbeidet med PGFTU for å ikke å ha tatt nok hensyn til den interne poli-

tiske situasjonen i fagbevegelsen. Rapporten sier også følgende: «Støtten fra fagforeninger i Norge, LO, og fra foreninger i Italia og Canada har blitt dominert av pengeutdeling med minimal oppfølging og veiledning.»

I en evalueringsrapport av LO og PGFTUs samarbeid, produsert av Fafo tidlig i 2000, ble det blant annet konkludert at mens trenings- og rekrutteringselementene i LOs støtte hadde hatt positiv innvirkning på å utvikle en åpen og deltakende organisasjon, så hadde den kjappe oppbygningen av PGFTUs sentrale institusjoner og overføringer av penger inn i de sentrale leddene potensielle negative konsekvenser for prosjektets langtidsmål. Det ble også uttrykt bekymring over organisasjonens politiske forbindelser og interne avtaler.

Positiv støtte. - Støtten er positiv og vi ønsker at den skal fortsette, sier Abdul Raouf Mahdi, sekretær for internasjonale relasjoner i PGFTU Gaza.

- LO er en av de få donorene som ikke legger seg opp i våre interne saker, fortsetter Mahdi.

Han sier organisasjonen nå må fokusere på utdeling av penger og mat samt å gi PGFTUs medlemmer gratis helseforsikring og gratis skolegang for medlemmenes barn. Mahdi sier organisasjonen også har skaffet 19.000 mennesker midlertidig arbeid. I tillegg holder PGFTU på å etablere et dataregister over organisasjonens arbeidere.

Nektes innreise. Som et eksempel på hvor vanskelig det er for LO å følge opp en tett dialog med PGFTU i dagens politiske situasjon forteller Gudim at LOs prosjektsekretær, Mousa al-Jeris, ikke slipper inn i Israel. Han sier også at det foreløpig ikke er planlagt en ny evaluering av samarbeidet med PGFTU, men LO skal om ikke lenge sende en konsulent til de palestinske områdene.

Gunhild Forselv er norsk frilansjournalist. Hun var inntil nylig bosatt på Vestbredden.

FAKTA:

■ LOs samarbeid med palestinsk fagbevegelse går tilbake til 1994 da det ble underskrevet en avtale med den eksil-opprettede fagorganisasjonen PTUF (Palestinian Trade Union Federation) om å gjenoppbygge fagforeningene på Vestbredden og Gaza.

■ En maktkamp tok til mellom PTUF og de lokale organisasjonene i Vestbredden og Gaza. Etter at blant annet penger øremerket til de lokale organisasjonene forble i Tunis, brøt LO med PTUF og startet samarbeid med den nyetablerte organisasjonen PGFTU.

■ Politisk ble samarbeidet forankret i Oslo-avtalen og de øvrige norske målene for støtte til oppbyggingen av en palestinsk stat.

■ I sin foreslåtte prosjektsamarbeidsplan med LO datert juli 2003 skriver PGFTU at det er viktig å legge vekt på den demokratiske prosessen og overføre viktigheten av denne til arbeiderne.

KOMMENTAR: SUBHASH AGRAWAL

INDIA

NEW DEHLI (b-a): Da valget i India startet for tre måneder siden, var det ingen som forestilte seg at landet var på vei mot et mulig regime-skifte. På det tidspunktet gikk det så det suste for India og den sittende regjeringen. Men for folk på landsbygda ble regjeringens selvkryt for mye av det gode.

Landets utstillingsvindu mot verden - IT-bransjen - blomstret, inflasjonen var lav, skatteinngangen hadde økt med 15 prosent, privatiseringskampanjen var gjenopptatt og aksjeverdien var den beste på tre år. Den årlige økningen i bruttonasjonalproduktet passerte 8 prosent - den høyeste noen sinne. Fredssamtaler mellom India og Pakistan hadde blitt gjenopptatt i januar, noe som ledet frem til dannelsen av South Asian Free Trade Area og en minneverdig serie av cricket-kamper der India innkasserte en pen seier.

Alt pekte i riktig retning for den sittende regjeringen, samtidig som statsminister Vajpayees eget image sto sterkt etter seks år ved makten. Derfor var det ingen overraskelse at de fleste meningsmålingene på denne tiden viste at den sittende koalisjonsregjeringen ville vinne en overbevisende seier, med nesten to tredeler av setene i parlamentet.

Enorm overraskelse. Men det var den gang. For Indias 650 millioner velgere hadde talt. Etter en lang valgkamp, og i motsetning til hva folk flest og internasjonale observatører trodde, tapte Vajpayees regjeringsskalisjon valget. Det viktigste opposisjonspartiet Kongresspartiet ble stemt tilbake til makten, dog uten majoritet i parlamentet. Partiet leder nå en ny koalisjonsregjering. Som om ikke dette var nok utgjør kommunistpartiene nå den tredje største blokken i parlamentet. Dette utgjør deres sterkeste representasjon noen sinne, og de er en innflytelsesrik del av den nye koalisjonen. Samtidig med dette politiske jordskjelvet på nasjonalt nivå ble også to respekterte reformistledere i de store sørlige delstatene Andrah Pradesh og Karnataka (hvor mye av Indias IT-industri holder til) vraket av velgerne i parallelle valg.

Uten sidestykke. Men overraskelsenes tid var ikke over. På toppen av alt, annonserte lederen av Kongresspartiet, Sonia Gandhi, plutselig at hun ikke ville bli statsminister og

lanserte Manmohan Singh i stedet. Singh er høyt respektert for sin integritet og sin progressive økonomiske agenda, men mindre kjent for sin politiske kløkt og hvilke utenrikspolitiske tanker han har. Alt i alt har verdens største og mest pulserende demokrati vært vitne til en politisk storm uten sidestykke i moderne tid.

Sprede fortvilelse. Folk flest mener Vajpayee-regjeringen tapte på grunn av sitt evinnelige gnål om at «nå går alt så mye bedre» - en framgang som ikke eksisterte på landsbygda. Budskapet virket mot sin hensikt. Det spredte heller en følelse av ytterligere fortvilelse til de 70 prosent av Indias befolkning som fremdeles bor på landsbygda.

Kanskje er denne analysen riktig, men det er samtidig grunn til å påpeke at fattigdommen generelt er betydelig redusert i India, fra 36 prosent av befolkningen i 1990 til 26 prosent i 2000. I tillegg har India gradvis forbedret sin posisjon på internasjonalt anerkjente indikatorer, inkludert UNDPs Human Development Index.

Dobbeltspor. Uansett hva man måtte mene om den forrige regjeringen, er det et faktum at den fikk utrettet mer enn sine to forgjengere, og uten tvil ivret mer for økonomiske reformer enn noen andre grupper.

Problemet har ikke vært reformene i seg selv, men deres skjeve utslag på fordelingen av goder. Med økonomisk liberalisering har ulikhetene i landet økt - både mellom Indias forskjelligregioner og mellom byene og landsbygda. Flere mennesker har det bedre i dag enn i går, men det har vært for mye fokus på servicesektoren, som it og finans, og for lite fokus på industriproduksjon og landbruk.

Liberalisering, globalisering og åpning av nye markeder har gitt framgang, men ikke for hele India. En av de positive tingene ved dette valget at man nå ytterligere har tydeliggjort det skjøre og ubalanserte ved dobbeltporet India befinner seg på, mellom utviklingen av det urbane og utviklingen på landsbygda.

Subhash Agrawal er redaktør i India Focus, med base i New Dehli.

Etter et historisk valg og mye om og men, kunne Manmohan Singh (t.h.) i mai overta som statsminister i India etter Atal Bihari Vajpayee.

40 millioner mennesker i verden er

Flyktningerådet mener den USA-støttede «krigen mot terror» leder til overgrep og flykningestrømmer

Flyktningerådet er redd den amerikanske «krigen mot terror» kan oppmuntre udemokratiske regimer til å løse interne konflikter med vold. Oppskriften er å kalle sine motstandere «terrorister» – det utløser amerikansk militær støtte og gir statene frie hender. Israel, Indonesia og Russland er tre stater hvor det skjer overgrep.

FLYKTNINGER

• GUNNAR KOPPERUD

Flyktningerådet skriver i en oversiktsrapport om verden på flukt at det er borgerkrigene som i vår tid skaper de store flykningstrømmene. 25 millioner mennesker er nå på flukt i sitt eget land – såkalte internt fordrevne.

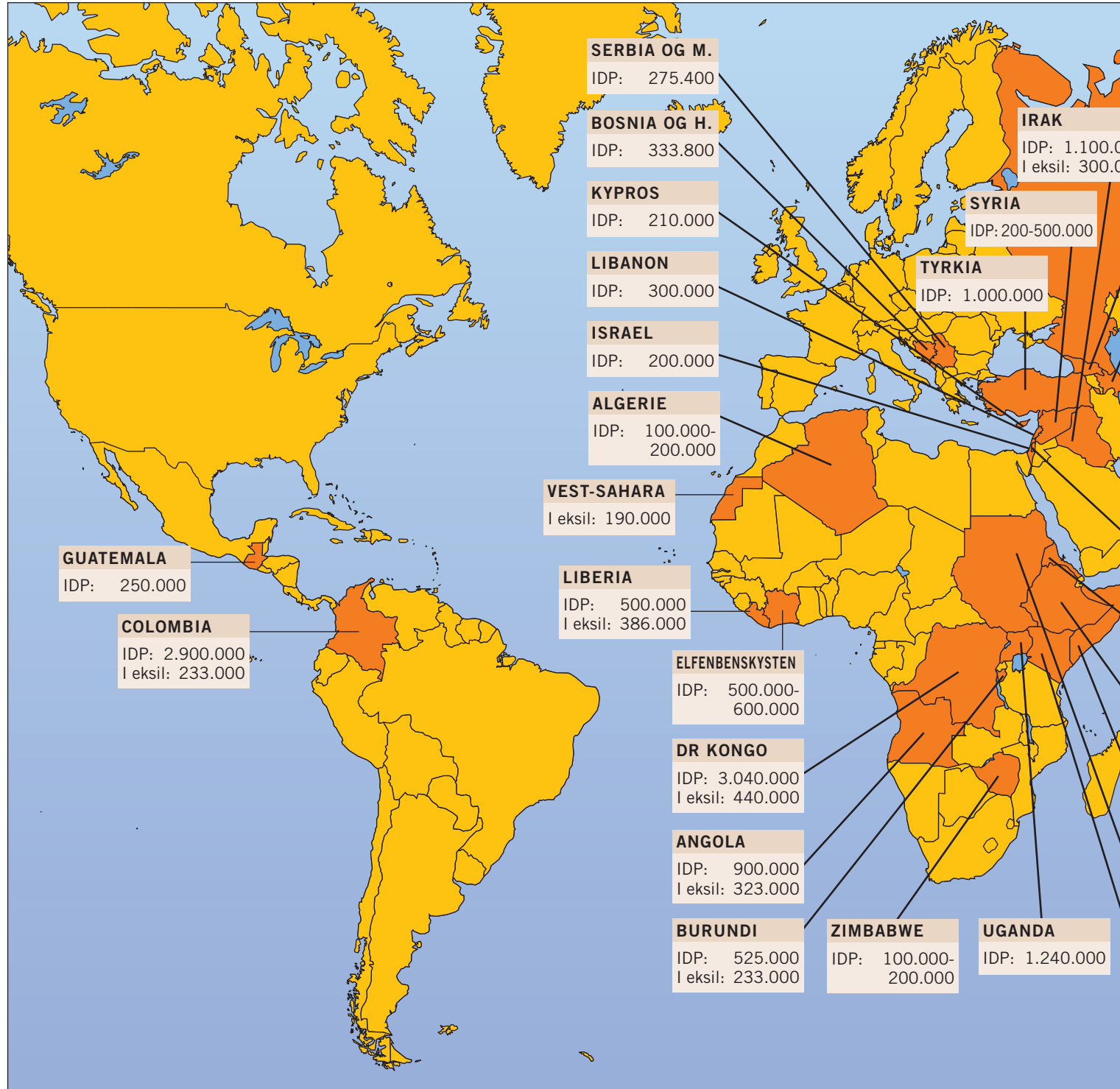
– Dette er en av vår tids største tragedier. Til tross for det enorme omfanget i antall mennesker og lidelser, får denne virkeligheten dessverre liten oppmerksomhet i offentligheten, sier utenlandssjef Bjarne Vandvik i Flyktningerådet.

Tallet på mennesker som har tatt seg over en grense under flukten og dermed faller inn under begrepet flyktning er 15 millioner. Det vil si at til sammen 40 millioner mennesker nå er på flukt i verden. Flyktningerådets rapport omhandler bare internt fordrevne, ikke flyktninger.

Får ikke hjelp. I rapporten heter det at bare i noen få unntak får de internt fordrevne den beskyttelsen og den hjelpen de ifølge internasjonal lov har krav på. I alle andre tilfeller er landets myndigheter enten ikke interessert i å hjelpe og beskytte de internt fordrevne, eller så er de ute av stand til det. Rapporten påpeker også at internasjonale hjelpeorganisasjoner ikke har lagt nødvendige midler på bordet, og at en tredel av de internt fordrevne helt eller delvis oversees av FN.

I rapporten heter det videre at «krigen mot terror» helt klart har forandret dynamikken i en rekke interne konflikter rundt i verden. En rekke regimer i kamp mot væpnede opprørsgrupper har vært raske med å stemple motstanderne sine som «terrorister» og dermed innlemmet kampen sin mot dem i «krigen mot terror.» Dette har ført til at flere av dem har mottatt betydelig militær støtte – i hovedsak fra USA – og samtidig unnsloppet internasjonalt søkelys på hvordan kampen mot opprørerne føres.

Flere av landene som har fått militær støtte til kampen mot «terrorister» har en lang historie på menneskerettsbrudd. Like fullt er den mili-

Et utvalg store og viktige flyktingeland med oversikt over internt fordrevne (IDPs) og flyktninger i eksil.

tære støtten gitt uten samtidig satsing på rettssikkerhet og respekt for menneskerettigheter. Når den militære støtten først er gitt, er det ofte også begrensede muligheter for å kontrollere hvordan den brukes.

Flere av landene som har fått militær støtte til kampen mot «terrorister» har en lang historie på menneskerettsbrudd.

Heller rå makt enn forhandlinger. I Flyktningerådets rapport heter det videre at tilbudet om militær støtte til kamp mot «terrorister» har fristet mange regimer til å satse på militære løsninger på interne konflikter framfor politiske løsninger. Uganda og Nepal nevnes som to eksempler.

Rapporten påpeker dessuten at den internasjonale kritikken av russernes krigføring i Tsjetsjenia for en stor del har forstummet siden terrorangrepene på New York og Washington høsten 2001. Russerne påberoper seg å delta i «krigen mot terror» gjennom sin kamp mot tsjetsjenske opprørere.

På Filippinene og i Indonesia ble titusener av mennesker drevet på intern flukt i 2003 av militære felttog under fanen til «krigen mot terror.» Noen av disse felttogene var riktig nok satt i gang før «krigen mot terror» startet, men i mange tilfeller har felttogene – som det ble sagt skulle øke sikkerheten for folk – iro-

nisk nok hatt stikk motsatt virkning, de har underminert beskyttelsen av sivile. Rapporten nevner Irak og Afghanistan som to klare eksempler.

Flyktningerådet skriver også i rapporten at tendensen i retning av strengere regler for innvandring og asyl fortsatte over hele verden i 2003, delvis som et ledd i tiltak for å avverge terrorisme. Et illustrerende eksempel er den drastiske nedgangen i tallet på flyktninger som ble sluppet inn i USA, et land som normalt har sluppet inn store mengder flyktninger fra konfliktområder rundt i verden. Etter hvert som muligheten for å sende flyktninger videre til tredjeland reduseres eller forsvinner, er det grunn til å frykte at andreland – nabolandet til landet flyktingene kommer fra – blir enda mindre villig til å slippe flyktingene inn. Det kan tvinge et økende antall mennesker i konfliktområder til å leve i livsfare som internt fordrevne.

De verste. Mer enn en tredel av verdens internt fordrevne – ni millioner mennesker – lever allerede i konstant livsfare. I Burma, Liberia og Somalia hadde internt fordrevne i

2003 ingen steder å rømme og ingen steder å søke tilflukt når de ble angrepet. Heller ikke i Colombia, Burundi, Indonesia, Elfenbenskysten, Sudan, DR Kongo og Tsjetsjenia var det mulig for folk å komme seg ut av kampområdene. Resultatet var at de var utsatt for overgrep både fra opprørere og landets egen hær, de mottok ingen nødhjelp, i mange tilfeller ble konvoier med nødhjelp stanset og plyndret av soldater, gutter og unge menn ble tvangsrekruttert og kvinner og barn samlet i leire ble ut-

«KRIGEN MOT TERROR»

Land der «krigen mot terror» har gått ut over beskyttelsen av internt fordrevne:

Afghanistan
Colombia
Indonesia
Irak
Nepal
Israel/De palestinske områdene
Filippinene
Russland
Uganda

INTERNT FORDREVNE VED UTGANGEN AV 2003

(Anslag)

Afrika: 20 land – 12,7 millioner

Asia/Oseania:

11 land – 3,6 millioner

Amerika (Sør/Mellom/Nord):

4 land – 3,3 millioner

Europa: 12 land – 3,0 millioner

Midtøsten: 5 land – 2,0 millioner

Globalt: 52 land – 24,6 millioner

Mer info om IDP: www.idpproject.org

på flukt

m

KILDE: FLYKTNINGERÅDET/U.S. COMMITTEE FOR REFUGEES/GLOBAL IDP PROJECT KART: BISTANDSAKTUELT

satt for systematiske seksuelle overgrep. Det er også vanlig i mange land at internt fordrevne settes til tvangsarbeid.

Internt fordrevne er ikke uten overlevelsesstrategier. Det vanligste mønsteret er å flytte til slektninger eller venner i nabolandsbyer til sikkerheten i deres eget område bedrer seg. I mange tilfeller kan de internt fordrevne fortsatt arbeid på markene sine i slike perioder, men ikke sove i husene sine.

Det er først når faren for angrep blir kronisk at internt fordrevne bestemmer seg for noe så drastisk som å flytte til slumområder rundt byer eller leire andre steder i landet.

Ikke bare mørkt. Verden fikk tre millioner nye internt fordrevne i 2003, de fleste av dem på flukt fra borgerkriger og stammekonflikter i Afrika. Bare i DR Kongo ble det regnet med 700.000 nye internt fordrevne etter voldsomme oppbluss i kampene, det samme i Uganda, og i vinter har nærmere én million mennesker flyktet fra angripende militsbänder i den sudanske provinsen Darfur, de fleste internt, men også svært mange over til nabolandet Tchad.

Men det finnes lyspunkter: Verden fikk tre millioner nye internt fordrevne i 2003, men like mange internt fordrevne kunne vende tilbake til sine hjem, de fleste av dem i Angola (1,9 millioner) og Indonesia (500.000). Det var også fredsprosesser på gang i et økende antall land - som Liberia, Burundi, Balkan, Sierra Leone og Sri Lanka.

Internt fordrevne som vender hjem møter i mange tilfeller store vanskeligheter, som blant annet fortsatte overgrep og økonomisk ruin. Men de kommer hjem.

INTERNET FORDREVNE UTEN FN-STØTTE

Land der FN ikke er inne med bistand til internt fordrevne:

Algerie	Kenya	Peru
Armenia	Libanon	Rwanda
Bangladesh	Mexico	Solomonøyene
Burma	Moldovia	Syria
Kroatia	Nepal	Tyrkia
India	Nigeria	Turkmenistan
Israel	Pakistan	Usbekistan

Palestinerne utgjør fortsatt en stor gruppe av verdens flyktninger.

FOTO: AFP PHOTO/SAID KHATIB / SCANPIX

En kvinne og hennes barn har søkt tilflukt i en leir for internt fordrevne i Faizabad i Afghanistan.

FOTO: HEATHCLIFF O'MALLEY/CAMERA PRESS/SCANPIX

Færre flyktninger i eksil

• GUNNAR KOPPERUD

Flere og flere land stenger nå grensene sine for flyktninger. Det har ført til en nedgang i tallet på flyktninger i eksil, men samtidig en oppgang i tallet på internt fordrevne. I en fersk rapport fra Flyktningerådet heter det at tallet på flyktninger i eksil - totalt 12 millioner - ifølge amerikanske beregninger er gått ned med én million i løpet av 2003, og med ti millioner siden 1994.

Ifølge rapporten kan en forklaring være at tallet på aktivt væpnede konflikter i verden også har gått ned - fra 37 for bare fire år siden og til 20 i dag, fortsatt ifølge amerikanske beregninger. Men rapporten tar også tak i den manglende viljen internasjonalt til å ta imot flyktninger: «Ikke bare strammer industrilandene stadig inn sin flyktningepolitikk; også land som tradisjonelt har vist stor gjestfrihet og tatt imot hundretusener eller millioner på flukt, har i de senere år skjerpet politikken,» heter det i Flyktningerådets rapport.

Rapporten viser til at for eksempel Iran stengte grensene for afghanske flyktninger da USA høsten 2001 gikk til krig mot Afghanistan. Jordan stanset flyktninger fra Irak på grensa mellom de to landene i 2003, og Tanzania har innført strenge restriksjoner på bevegelsesfriheten til burundiske flyktninger.

Resultatet er for mange mennesker på flukt at de forblir i landet og ender som internt fordrevne. Ifølge Flyktningerådet har tallet på internt fordrevne i verden økt fra 20-22 millioner i siste halvdel av 90-tallet til 25 millioner i dag.

Utviklingen er alvorlig - flyktninger i eksil har krav på hjelp og beskyttelse etter FNs flyktningkonvensjon, mens internt fordrevne ikke har noe tilsvarende vern eller internasjonalt lovverk i ryggen. Hovedansvaret for internt fordrevne ligger hos myndighetene i de enkelte land - som ofte har begått overgrepene som har tvunget de internt fordrevne på flukt.

Endelig fred i Sudan

Fredsavtalen er på plass, men store utfordringer gjenstår

– I Khartoum danser folk i gatene. I sør står folk kilometer på kilometer og venter når SPLAs leder John Garang reiser rundt for å informere. Folk føler at det endelig er fred, sier utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson, som er i stadig telefonkontakt med begge parter i Sudan.

SUDAN

• GUNNAR KOPPERUD

– *Fredsavtalen består av seks protokoller. Er noen av dem viktigere enn de andre?*

– Nei, alle delene er like avgjørende. Det ville blitt en ufullstendig avtale dersom noen av dem hadde manglet. Men det er viktig å være klar over at det fortsatt gjenstår store utfordringer. Hvordan skal våpenhvilen overvåkes, hvordan skal forflytningen av militære styrker kontrolleres? Og hvordan skal kommisjonene som skal følge opp avtalen settes sammen? Forhandlingene om det starter 22. juni, på norsk side regner vi med at de vil ta 2-3 måneder, sier Hilde Frafjord Johnson.

Utviklingsminister **Hilde Frafjord Johnson**.

På hver sin planet. – *Flere ganger i løpet av våren ble vi ledet til å tro at en avtale bare var dager unna, og likevel trakk det ut. Hva skjedde?*

– Da spørsmålene om sikkerhet og ressursfordeling var ferdig forhandlet ble spørsmålene om maktfordeling og de tre særområdene regnet som lette, der hadde begge parter gjort sine posisjoner kjent. Og så viste det seg at den runden skulle bli den vanskeligste. Partene hadde rett og slett undervurdert hverandres posisjo-

Endelig kan SPLA-soldatene i Sør-Sudan håpe på et liv i fred.

FOTO: GØRIL TRONSDEN BOOTH

ner, og ikke regnet med så stor motstand. Vi snakker om mennesker som lever på hver sin planet. SPLM har fra starten av hatt seighet som forhandlingsstrategi; å markere

sine posisjoner tydelig og stå lenge på dem. Khartoum har på sin side hatt egne behov, med mye innenrikspolitisk debatt og uro. Khartoum har dessuten hatt Darfur å håndtere, sier utviklingsministeren.

Blir ratifisert. – *Er det noen som helst fare for at avtalen ikke blir godtatt av dem som eventuelt skal ratifisere dem?*

– Overhodet ingen. Khartoums forhandlingsleder fikk applaus og enstemmig støtte i parlamentet etter at han i én time redegjorde for avtalen. Det er nok både spørsmål og diskusjon i nord, men likevel full oppslutning. Det samme gjelder i sør. Der kan det nok være litt misnøye, for eksempel med at det sivile samfunn og kirken ikke ble trukket mer inn i forhandlingene, og det kan være tilsvarende misnøye blant noen eksil-sudanske grupper. Men i forhandlinger av denne typen var det ikke mulig å trekke inn mange. Dette var forhandlinger, ansikt til ansikt, mellom to ledere. Nå er oppgaven å informere og inkludere, sier Frafjord Johnson.

Forhold først modne nå. – *Denne runden av borgerkrigen har vart i 21 år. Forrige runde varte i 12. Har det virkelig ikke vært mulig å få til fred tidligere?*

– Vi har forsøkt siden 1998, men forholdene var ikke modne for forhandlinger før 2001. I Khartoum var det snakk om en gryende forhandlingsvilje og en tilstrekkelig krigstretthet, og begge deler er noe som trenger tid. Forholdene var heller ikke modne internasjonalt, det var ikke vilje til å se Sudan i en sammen-

heng. USA snudde først etter 11. september, og det som gjorde utslag da var at Sudan valgte å samarbeide, i stedet for å havne på «ondskapens akse.» Etter det har USA vist vilje til å bruke sin posisjon til å få til en avtale, og i kritiske stunder har vi kunnet trekke på amerikanerne, for eksempel i form av en personlig telefon fra utenriksminister Colin Powell til de to forhandlingslederne. Men det egentlige gjennombruddet var selvfølgelig da begge parter innså at krigen ikke kunne vinnes militært.

Ingen surmuling. – *Hvem av partene har gitt mest?*

– Ingen. Begge parter har gitt solide innrømmelser, dette er en balansert avtale, en avtale begge parter sier er til å leve med. Ingen av dem har gitt uttrykk for misnøye. Visst har det vært debatt, både i nord og i sør, om de gir for mye; ett eksempel er oljeinntektene, som begge parter i utgangspunktet ser på som sine, og som de nå må gi bort en del av. Men nå som avtalen er i havn er det ingen surmuling, nå er det freden som gjelder, og de kreftene som eventuelt måtte ønske å så misnøye har ingen sjanse. Dermed er det ikke sagt at vi ikke står overfor utfordringer i tiden framover, når avtalen skal settes ut i livet. Da blir alle de små ordene i avtalen viktig, og med så stor forskjell i forståelse mellom partene vil tolkningsarbeidet bli veldig krevende.

Norge klar til å sende soldater. – *Hva kan vi vente oss av FN nå?*

SUDAN I TALL

- 1956: Uavhengighet.
- 1962: Borgerkrig i sør mot Anyanya-bevegelsen.
- 1969: Jafar Numeiri til makten ved statskupp.
- 1972: Addis Abeba-avtalen mellom Khartoum og Anyanya gir Sør-Sudan selvstyre.
- 1978: Første oljefunn i Bentiu i Sør-Sudan.
- 1983: Numeiri innfører islamsk lov. SPLA under ledelse av John Garang i Sør-Sudan reiser seg i opprør. Ny borgerkrig.
- 1985: Numeiri avsettes ved militærkupp.
- 1986: Valg. Sadiq el Mahdi blir statsminister.
- 1989: Nytt militærkupp.
- 1993: Umar el Bashir blir president.
- 1999: Bashir oppløser nasjonalforsamlingen og innfører unntakstilstand. Første oljeproduksjon starter.
- 2000: Khartoums borgermester nedlegger forbud mot at kvinner får arbeide på offentlige steder.
- Bashir gjenvælges som president for fem nye år. De viktigste opposisjonspartiene boikotter valget.
- 2001: Tre millioner mennesker i sør trues av sult, blant annet fordi Khartoum-regimet med makt forsøker å drive bort alle som bor langs oljeledningene.
- Første forhandlingskontakt mellom Khartoum og SPLA.
- FN lemper sanksjonene mot Sudan, som ble innført fordi landet huset terrorister.
- 2002: SPLA forenes med en tidligere utbrytergruppe. SPLA og Khartoum inngår seks måneders våpenhvile.
- Våpenhvilen forlenges til resten av forhandlingstiden.
- 2004: Khartoum-regimet sender tropper for å knuse opprør i den nordvestlige provinsen Darfur. En million mennesker drives på flukt.

Zimbabwes homser finner sin plass

- Fredsavtalen gir grunnlaget for en resolusjon i Sikkerhetsrådet, og den er under forberedelse. Sekretariatet har lenge arbeidet med planer om en observatørstyrke. Spørsmålet er mandat og størrelse. Et lite observatørkorps, som i Nubafjellene, eller en større fredsbevarende styrke? Ut fra Sudans veldige størrelse er det nok norsk oppfatning at en overvåkningsoperasjon må være fleksibel og lettbeint, sier utviklingsministeren.

- Med norske soldater?

- Både forsvarsministeren og utenriksministeren har i Stortinget sagt at Norge er beredt til å bistå, spørsmålet er bare hvordan.

Ingen store hull. - Er dette en troverdig avtale?

- Den er troverdig i den forstand at den er Sudan-eid, det er ingen internasjonale aktører som har diktert den, den er heller ikke presset fram gjennom en meklerfunksjon, som på Balkan. Her har det vært forhandlet ansikt til ansikt, her er det inngått kompromisser. Men er avtalen bærekraftig? Det vil implementeringen vise, og der er det som sagt utfordringer. Det er ingen store hull udekket i avtalen, men dette var også det partene kunne få til nå. Det blir helt klart et krevende arbeid framover; hvordan skal oljeinntektene fordeles i praksis, hvordan blir den monetære ordningen, hvordan skal de integrerte militære enhetene med felles kommando leve med hverandre?

Darfur er Khartoums ansvar. - Hva med Darfur?

- Der må det forhandles fram en politisk løsning. Mulighetene for dette er nok større nå. Khartoum har gitt indikasjoner på at de ønsker en løsning, det gjenstår å se. Observatører fra Den afrikanske union (AU) er på vei inn i Darfur, hjelpearbeidet har bedre betingelser nå enn for to uker siden, men fortsatt er det veldig kritisk. Partene i Khartoum og Darfur satt ved samme bord under et møte i Geneve 3. juni; Nuba og Upper Blue Nile kan være modeller for en løsning, det vil si en desentralisering av makt som ikke innebærer marginalisering. Begge parter må ta ansvar, men hovedansvaret må Khartoum ta, og det er fortsatt vanskelig, sier utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson.

ENIGHETEN

Partene er blant annet enige om:

- Felles hær med integrerte avdelinger.
- Deling av stillingene i det sudanske statsapparatet.
- Deling av oljeinntektene i sør.
- Deling av makt i de omstridte områdene Abyei, Southern Blue Nile og Nuba Mountains.
- Eget bankvesen i sør.

BULAWAYO (b-a): «Verre enn hunder og griser» – slik karakteriserte president Robert Mugabe homsesamfunnet da de forsøkte å sette søkelyset på omfanget av homoseksualitet i Zimbabwe.

• I ZIMBABWE:
WILSON JOHWA

ZIMBABWE

Dette fordømmende utsagnet, som ble uttalt for nesten ti år siden og gjengitt over hele verden, gir fortsatt gjenklang her i landet, og kaster en lang skygge over praktiseringen av seksuell frihet.

Likevel – ting endrer seg. Intoleranse, særlig på offisielt nivå, ser ut til å ha blitt erstattet av likegyldighet. I juli i fjor, etter år med kamp, fikk homsene lov til å sette opp sin egen stand på den årlige Zimbabwe International Book Fair. Ingen liten seier tatt i betraktning at deres tilstedeværelse i 1995 ble en fiasko.

- Vi følte det var en positiv utvikling og at vi nå kan la hele kampanjen hvile, sier Keith Goddard, som leder den 400 medlemmer store organisasjonen Gays and Lesbians Association of Zimbabwe (GALZ).

Gjensidig respekt. Med nyervervet selvtilit er homsesamfunnet blitt mer høylytt, selv om de fortsatt må være balansekunstnere. De er på jakt etter anerkjennelse i samfunnet. Synligheten og dristigheten deres påvirker eksisterende kulturelle tradisjoner.

- Jeg vil ikke si vi opplever en fullstendig aksept, men det er en økende forståelse for hva det vil si å være homse eller lesbisk, sier Keith Goddard.

Han innrømmer at all vilkårligheten de behandles med og nylige arrestasjoner av medlemmer har kostet. Politiets siste anslag mot GALZs kontorer var i 1996. Ifølge loven er ikke homoseksualitet ulovlig i Zimbabwe. Men homoseksualitet er snevert sett definert som analsex mellom menn og refereres ofte til som «unaturlig sex» mellom menn.

I situasjoner der politiet en gang var kilden til irritasjon, er det nå snakk om gjensidig respekt mellom tidligere motstandere.

- Vi har et godt forhold til vår lokale politistasjon. De behandler oss med stor profesjonalitet, sier Goddard

Homofil president. Ironisk nok, kraften til en slik endring lå i den sensasjonelle rettsaken om homoseksualitet som ble ført overfor Zimbabwes første uavhengige president Canaan Banana. Vitnemål gjennom 17 dager i retten framstilte eks-presidenten som en skap-homo som mishandlet mannlige underordnede i State House. Banana ble til slutt dømt for homoseksualitet og fengslet i ett år. Etter det døde han – som en offentlig skandalisert person – i november i fjor.

Goddard sier at selv om Bananas sak handlet om mishandling og ikke bare om homoseksualitet, «gikk den langt i å overbevise folk om at det å være homoseksuell ikke er noe som er importert fra de hvite.»

«Sinnet er satt». Siden da har Goddard og flere andre høyprofilerte

GALZ-medlemmer, blitt invitert til å holde foredrag for forskjellige grupper. Organisasjonen selv arrangerer regelmessige arbeidsgrupper, som for eksempel i mai da den var vert for to: en om «seksuell identitet» og en om utpressing – et problem som har økt kraftig.

I arbeidet med bevisstgjøring og utdanning, fokuserer GALZ på den yngre generasjonen, og ignorerer advarsler fra den 80 år gamle presidenten. «Sinnet deres er satt; det vil bli som å slå hodet i en stein», sies det.

Truet med politi. I 1999 tok regjeringen et initiativ til å få skrevet en ny konstitusjon. GALZ sto på for å få inn en seksualorientert bestemmelse. Dette ble avslått, og regjeringens utkast til konstitusjon ble også lagt til side av et referendum, uvisst av hvilken grunn.

En GALZ-representant som kaller seg selv Chesterfield deltok i prosessen. Han var en av de første som var åpen om sin seksuelle legning. 29-åringen sier at familien hans var bekymret og redde for presidentens harde ytringer.

I frykt for at familien skulle rammes av offisiell skam konfronterte hans far ham med dette, og truet med å melde ham til politiet. Den eldre mannen er siden blitt mer avslappet til situasjonen, og han har også truffet Chesterfields partner gjennom ti år. Resten av familien hans skjønnte også hva som foregikk.

- Men det var annerledes for min søster, bemerket Chesterfield, kanskje fordi jeg var en konkurrent som kan snappe guttevennene hennes.

Prioriterer aids. Det er ironisk at en av de mest strenge lover om pressefrihet, The Access to Information and Protection of Privacy Act fra 2002, beskytter den seksuelle legningen til folk. En regjeringsrepresentant har til og med sagt at denne bestemmelsen ikke vil bli fjernet. Men i et land hvor lovene ofte blir håndhevet selektivt, undrer Goddard seg på om den ikke bare er der for å verne folk høyt oppe i regjeringen.

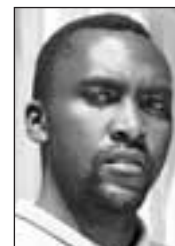
Siden 1990 har GALZ prioritert hiv/aids-spørsmålet høyest. Det har de gjort på tross av den frykten som er der for at aidsbevegelsen skal assosieres som en ren homosak.

Organisasjonen er en av de få som har fått en behandlingsplan.

- Vi vil ikke at våre medlemmer skal dø av aids, de kan dø av ulykker, sier GALZ helsemedarbeider Martha Tholanah.

Så langt inneholder ikke planen tiltak overfor partnere som er inne i et ofte komplisert forhold. Tholanah, for eksempel, sier at mange medlemmer går gjennom et heteroseksuelt ekteskap og opprettholder et hemmelig homoseksuelt forhold ved siden av.

Wilson Johwa er zimbabwisk journalist og tidligere redaktør i ukeavisen The Zimbabwe Mirror.

ANNONSE

DU BLIR NOK SINT, MEN DET ER BRA.

Flyktningregnskapet kom torsdag 17. juni 2004.

Det finnes i dag 40 millioner mennesker på flukt. Flyktningregnskapet gir deg de harde fakta. Regnskapet kjøpes i bokhandel, eller fra Flyktningerådet, www.nrc.no

FLYKTNINGERÅDET
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

– Handlingsplan uten handling

Organisasjoner etterlyser lovede penger til arbeid mot omskjæring

OMSKJÆRING

– Slik er vi skapt, sier Kirkens Nødhjelps konsulent Fatuma Abdi Muhamed og viser fram en plansje med bilde av et kvinneunderliv.

FOTO: BENTE BJERCKE/KIRKENS NØDHJELP

Hvor blir det av de varslede 20 millioner kroner til arbeid mot kvinnelig kjønnslemlestelse? Det er spørsmålet et samlet norsk organisasjonskorpset stiller i et brev til utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson. De er skuffet og frustrert over av at løftene i handlingsplanen som kom for ett år siden, ennå ikke er fulgt opp i praksis.

• SILJE BERGGRAV

Mye ord og lite handling, mener flere frivillige organisasjoner som arbeider mot kvinnelig kjønnslemlestelse. Nå krever de svar fra ministeren, som til Bistandsaktuelt sier hun vil svare organisasjonene i brev form før hun uttaler seg til pressen.

I juni i fjor lanserte Frafjord Johnson en ny handlingsplan mot kjønnslemlestelse internasjonalt, der hun la fram en rekke konkrete tiltak i arbeidet mot den grufulle tradisjonen som utføres på rundt to millioner jenter hvert år. Regjeringen lovet blant annet å øke støtten med 25 prosent til lokale og norske organisasjoner som arbeider aktivt mot kjønnslemlestelse av jenter. Innen 2005 skulle handlingsplanen ha en årlig ramme på 20 millioner kroner.

Bedt om å øke innsatsen. Siden har fint lite skjedd, hevder de frivillige organisasjonene. I et brev til Hilde Frafjord Johnson, signert generalsekretærene i blant andre Kirkens Nødhjelp, Redd Barna, CARE Norge, Norsk Folkehjelp, Plan Norge, FO-KUS og Bistandsnemnda, peker de på at organisasjonene nettopp er blitt oppmuntret til økt innsats i arbeidet mot kjønnslemlestelse.

”

Mange...har søkt om støtte fra Norad, men fått avslag eller redusert budsjett, stikk i strid med det som lovet i handlingsplanen.

Brev fra organisasjoner til Frafjord Johnson

– Mange av de norske frivillige organisasjonene har økt sin fokus og innsats på dette området, og har søkt om støtte fra Norad, men fått avslag eller redusert budsjett, stikk i strid med det som lovet i handlingsplanen, skriver de i brevet.

Organisasjonene krever svar fra utviklingsministeren på hvor de øremerkede 20 millioner kroner ble av i år og for 2005, og hva slags innsats de eventuelt har gått til.

Vil ha svar. Organisasjonene, som alle er del av det Norad-initierte Nettverk mot kjønnslemlestelse, er ikke imponert over koordineringen internt i UD og Norad.

– Så langt har det vært vanskelig å få etablert en løpende dialog og oppfølging mellom nettverket og de som måtte ha ansvar for handlingsplanen i UD og Norad. Dette har ikke bidratt til styrking av nettverket og samhandlingen mellom organisasjonenes og myndighetenes arbeid slik intensjonen var da dette ble opprettet av Norad, skriver organisasjonene.

Etiopia-søknad avslått. Handlingsplanen nevner tre mulige pilotland, deriblant Etiopia, som aktuelle for økt satsing. På oppfordring fra både ambassaden i Etiopia og Norad sendte Redd Barna og Kirkens Nødhjelp inn en felles prosjektsøknad. Den ble avslått med begrunnelse i begrensede midler, forteller Kari Øyen, programkoordinator for Kirkens Nødhjelp i Øst-Afrika.

– Vi hadde lagt ned mye tid og energi i å utarbeide en fellessøknad. Gjentatte ganger har vi blitt forepeilet å være del av en mer koordinert innsats, og den nye fellessøknaden var helt i tråd med handlingsplanens intensjoner. Da er det ganske irriterende å få avslag, og vi spør oss selv hva som er hensikten med et pilotland, når det ikke bevilges eks-tramidler, sier Øyen til Bistandsaktuelt.

Sjokk-video fikk menn til å ta avstand fra omskjæring

NAIROBI (b-a): Da mennene i den somaliske landsbyen fikk se videofilm med nærbilder av en ung jente som ble omskåret, fikk de sjokk. At inngrepet var så grusomt og smertefullt, hadde de ikke trodd. I et møte i moskeen ble de samme dag enige om å gå bort fra tradisjonen.

• I KENYA:
SILJE BERGGRAV

Pengemangel hindrer frivillige organisasjoner i å ekspandere arbeidet mot kjønnslemlestelse i Kenya, men stopper dem ikke fra å gå nye veier for å bekjempe den bestialske skikken.

– Sjøkkterapi er en kontroversiell metode i arbeidet mot kvinnelig kjønnslemlestelse, men har hatt utrolig bra effekt alle steder hvor videoen er blitt vist. Eksempelet viser at også menn må inkluderes for å få bukt med denne grusomme tradisjonen, sier Fatuma Abdi Muhamed, konsulent for Kirkens Nødhjelp i Kenya.

Hensikt helliger middel. Motreaksjonene har gått på at videoen er for rå, og at det er et overgrep mot den filmede jenta å vise inngrepet. Den kenyansk-somaliske KN-konsulentten, som selv er omskåret, mener hensikten helliger middelet. Hun mener det har vært et feilgrep å fokusere hovedsakelig på å endre kvinners holdning til den grufulle tradisjonen. Hele samfunnet, inkludert ektemenn og religiøse ledere, bør være målgrupper:

– Det forbløffer meg når folk hevder at omskjæring er noe kvinner ønsker. Jeg er sterkt uenig. Kvinner lar seg omskjære fordi det forventes av dem, fordi de bevisst eller ubevisst vet at det er noe samfunnet rundt dem ønsker. Hvis menn fortalte kvinnene sine at de burde slutte med denne tradisjonen, så hadde de sluttet, hevder hun.

Ulovlig i Kenya. Kjønnslemlestelse ble ulovlig i Kenya i 2002, men praktiseres fortsatt i store deler av landet. 38 prosent av alle kvinner i Kenya er omskåret, ifølge en undersøkelse fra 1998. Tallet omfatter ikke nordøstregionen, der somalierne bor, og der 98 prosent av jentene er

omskåret.

Peter Mbae, Kirkens Nødhjelps programkoordinator i Kenya, sier til Bistandsaktuelt at et stramt budsjett begrenser organisasjonens handlingsrom. I 2003 var Norad-støtten til arbeid mot kjønnslemlestelse på 286.000 kroner, i år har den hatt en svak økning til 300.000 kroner.

– Vi er veldig takknemlig for Norad-støtten, men innser samtidig at vi bare er i stand til å nå ut i svært begrenset grad. Vi er ikke i stand til å løfte pilotprosjekter opp på nasjonalt nivå, eller spre gode erfaringer til større regioner der tradisjonen praktiseres, sier Mbae.

Noen av de mest vellykkede erfaringene man har gjort i Kenya, er innføring av såkalte alternative overgangsriter, seremonier som markerer overgangen mellom barn og voksen, men uten kutting med kniv rundt kjønnsorganet. Det jobbes også aktivt for å sikre kvinnene som forlater det prestisjefulle og godt betalte omskjæringeryrket, alternative inntektskilder.

Migrasjon sprer lemlestelse. Abdi Muhamed har nylig gjennomført en studie som tyder på at migrasjon

”

Det forbløffer meg når folk hevder at omskjæring er noe kvinner ønsker.

Fatuma Abdi Muhamed, konsulent i Kirkens Nødhjelp.

kan føre til økt forekomst av kjønnslemlestelse. Studien, utført i Nubafjellene i det sørlige Sudan, avdekket et overraskende høyt antall kvinner som var omskåret. Syv av ti jenter i området var blitt utsatt for kjønnslemlestelse, flesteparten så små som ett-to år. Dette er betydelig yngre enn i de fleste andre områder der tradisjonen praktiseres.

Abdi Muhamed mener krigen mellom Nord- og Sør-Sudan har ført til økning i skadelige praksisen. I det sørlige Sudan omskjæres vanligvis ikke kvinner. I Nord-Sudan er derimot 84 prosent utsatt for overgrepet. KN-konsulentten frykter at flyktninger som vender tilbake fra områder i nord, vil påvirke flere til å gjennomføre kvinnelig omskjæring. – Det er en tendens til at folk fra Sør-Sudan tar opp de skadelige tradisjonene fra nord i et forsøk på å bli akseptert på de nordlige arbeids- og ekteskapsmarkedene, sier hun.

Mer info om kjønnslemlestelse finnes her: www.fokuskvinner.no/Temasider/Kjonnsllestelse/Fakta
Regjeringens handlingsplan kan leses her: www.dep.no/ud/norsk/publ/handlingsplaner/032111-120009/dok-bn.html

OMSKJÆRING

Norge og USA på 7. plass

Ny måling av utviklingsvennlighet hevder vi er dårligst på handel

Norge er langt fra teten av verdens mest utviklingsvennlige land, ifølge en ny indeks laget av amerikanske forskere. Selv om vi har hoppet tre plasser opp fra i fjor, er vi så dårlige på handel med land i sør at vi ikke fortjener bedre enn en syvendeplass – sammen med USA.

• SILJE BERGGRAV

UTVIKLING

Det er andre år på rad at kåringen presenteres, og Norge har hoppet fra en tiendeplass til nummer syv blant 21 rike land.

– En provoserende, interessant og viktig måling, mener seniorforsker Leiv Lunde ved ECON Analyse.

Indeksen «Ranking the rich» er utarbeidet av den uavhengige Washington-baserte tenketanken Center for Global Development (CGD) i samarbeid med magasinet Foreign Policy. Målingen tar sikte på å måle i hvilken grad landenes politikk overfor utviklingsland er fremmede eller hemmende.

Selv om vi har hoppet tre plasser opp fra i fjor, fører landbrukssubsidier og handelshindringer til at Norge havner på bunnplass når det gjelder handel med utviklingslandene. Norge gjør det også dårlig på miljø og innvandring, hakket bedre på investeringer og teknologioverføring, men havner blant de beste på fredsbevaring og bistand.

Nederland topper. På toppen av lista rangerer Nederland, fulgt av Danmark, Sverige, Australia, Storbritannia og Canada. Syvendeplassen deler Norge med Tyskland, Frankrike og altså USA. Nye beregningsmetoder, som blant annet i større grad belønner bidrag til fredsbevarende operasjoner, har gitt USA et sprang opp fra nestsissteplassen i fjor.

– Indeksen er et verdifullt bidrag til utviklingsdebatten ved at den legger vekt på en rekke elementer ved landenes politikk som har betydning for utviklingslandene, ikke bare på bistand i tradisjonell for-

stand. Det er bra å få fokus på giverlandenes hjemlige politikk, ikke bare på mottakernes, mener Leiv Lunde i ECON.

Analysefirmaet har på oppdrag fra UD gjennomgått indeksen og kommet med innspill om hvordan Norge kan forbedre politikken sin overfor utviklingslandene.

”

Det er bra å få fokus på giverlandenes hjemlige politikk, ikke bare på mottakernes.

Leiv Lunde, ECON

Gamle tall. Utgangspunktet for indeksen er at utvikling og fattigdomsreduksjon ikke bare har med størrelse på bistandsbudsjettene å gjøre, men at politikken på områder handel, miljø, investeringer, innvandring og fredsbevarende styrker også spiller en avgjørende rolle. Senteret anerkjenner at myndigheter og ledere i fattige land har et selvstendig ansvar for landets egen utvikling, men at rike land kan og bør endre sin politikk for å utløse økonomisk vekst og sosial utvikling.

Et hovedankepunkt mot indeksen er at den baserer seg nærmest utelukkende på kvantitative data, noe så gammelt som fra 1997, i mangel av ferskere sammenlignbare tall. Dermed er det for eksempel ikke tatt høyde for Norges innføring av nulltoll overfor de minst utviklede landene i 2002, eller avvikling av kvotebegrensninger på import av tekstiler.

– Det stemmer at tallene for handel er gamle og på flere områder problematiske, men det er ikke påfallende mye nytt som har skjedd de siste årene. Den grunnleggende proteksjonismen i norsk landbrukspolitik består, og det er ingen grunn til å oppheve kritikken mot norsk handelspolitikk overfor utviklingslandene, mener Lunde.

Straffes for prosjektstøtte. Norge

havner på fjerdeplass på bistandsrankingen, etter Nederland, Danmark og Sverige. Dette forklarer ECON-forskeren med at indeksen straffer land som gir en stor andel av bistanden i form av små prosjekter, i motsetning til større programmer og betalingsbalansetøtte.

– Indeksen forutsetter at mange småprosjekter er ekstremt belastende å administrere for utviklingslandene. Norge gir i større grad enn andre land bistand til småprosjekter gjennom frivillige organisasjoner, men det er ikke automatisk slik at disse prosjektene belaster myndighetenes mottakerapparat i større grad enn stat-til-stat-bistand. Dermed er det mulig indeksen straffer Norge litt for hardt. Dette er uansett en interessant nyvinning i beregningen, men jeg mener UD bør vurdere å ta opp med CGD hvordan de håndterer bistanden til de frivillige organisasjonene, sier Lunde.

Belønner innvandring. Den kanskje mest kontroversielle delen av målingen dreier seg om innvandring. Her havner Norge litt under gjennomsnittet, mens Canada, USA og Australia – land som importerer mye høyt utdannet fagpersonell fra sør – havner i tet.

– Dette er en problematisk del av indeksen, fordi den premierer innvandring nesten uansett, uten å ta høyde for hjerneflukt-effekten. Samtidig er det motsatte – å begrunne innvandringsstopp med faren for hjerneflukt – helt uakseptabelt. Derfor heller jeg mot å være positiv til denne beregningen, sier Lunde.

Norske myndigheter har tidligere gitt tilbakemelding til Center for Global Development om det man mener er svakhetene ved indeksen, som at Norges nulltoll er utelatt.

– Det er ikke til å unngå at noen land vil føle seg urettferdig behandlet. Men uavhengige institusjoner som dette bør ha spillerom til å rangere land selv om metodene ikke er perfekte. Rangeringen er et gunstig tilskudd til OECDs gjennomgang av vestlige lands bistand, som har en snevrere tilnærming, sier Leiv Lunde.

SLIK RANGERES LANDENE

1. Nederland	7. Tyskland	14. Italia
1. Danmark	7. Norge	16. New Zealand
3. Sverige	7. Frankrike	17. Hellas
4. Australia	11. Finland	18. Irland
4. Storbritannia	12. Østerrike	18. Sveits
6. Canada	13. Belgia	20. Spania
7. USA	14. Portugal	21. Japan

Vil teste naturmedisin i behandling av aids

I ZAMBIA:
BENEDICT TEMBO

HIV/AIDS

Tradisjonelle healere i Zambia – også kalt «medisinmenn» – vil samarbeide med forskningsinstitusjoner i et forsøk på å bevise at de kan kurere hiv/aids.

– Vi har laget en oversikt over 350 healere i Zambia som hevder at de kan kurere aids. Vi er fast bestemt på å bringe fornuft inn i praksisen vår som tradisjonelle medisinere i vår søken etter å bevise disse påstandene, sier president i Traditional Health Practitioners Association of Zambia (THPAZ), Rodwell Vongo. Norad har i flere år vært med å finansiere organisasjonens arbeid.

Vongo sier det så langt har tatt organisasjonen hans fem år å komme opp med empiriske bevis på at hans medlemmer kan kurere aids. Nå er THPAZ, som er en paraplyorganisasjon med 40.000 medlemmer, villig til å jobbe med seriøse forskningsinstitusjoner i Zambia og

Norad har i flere år vært med å finansiere organisasjonens arbeid.

utlandet.

– Så lenge de retter seg etter våre standarder, politikk, etikk og juri-

Slik ser en ekte afrikansk healer ut.

FOTO: AP PHOTO / OBED ZILWA / SCANPIX

diske rammeverk, utdyper Vongo.

Han sier THPAZ' målsetting er å unngå det som skjedde i 1985, da healere brakte urter til myndighetene for å få dem godkjent som aidsmedisin, uten å få noen tilbakemelding.

– Tradisjonelle healere er klare til å hjelpe regjeringen og forskere med å finne en kur for hiv/aids før politikere våre mister alle velgerne sine til kirkegården, sier Vongo.

Nylig annonserte leder av farmasøytisk avdeling ved University of Zambia, Dr. Patrick Chikusu, at de skal begynne med å teste tradisjonell medisin som en alternativ behandlingsform for hiv/aids. Samtidig sa Dr. Chikusu at vanlig skolemedisin alene hadde mislyktes i å demme opp for det økende antallet ofre for aidsepidemien.

Chikusu, som også er leder av det nasjonale aids-rådet, mente tida nå er inne for å teste de alternative medisinenes effekt i behandlingen av hiv/aids.

notiser

Støtter barnesenter på Kola

Barentssekretariatet har bevilget 167.000 kroner til et senter for vanskeligstilte barn på Kolahalvøya. Senteret er etablert av Norsk Folkehjelp i samarbeid med lokale russiske myndigheter, heter det i en pressemelding.

I Lovozero kommune på Kola har Norsk Folkehjelp etablert et senter for barn og ungdom med særskilte behov. Senteret er spesielt rettet mot funksjonshemmede med tanke på å styrke deres rettigheter til et verdig liv og bedre mulighetene til integrasjon i samfunnet. Dette gjelder også barn som er utsatt for omsorgssvikt eller som har psykiske lidelser samt barn som ikke fanges opp av det offentlige barnevernet eller sosialtjenesten på Kola.

Flere millioner barn er hushjelper

– Bruken av barn som hushjelp er et stort problem i de fleste land i den tredje verden, og dette må fokuseres på i mye større grad, sa Kjersti F. Gjestvang, generalsekretær i UNICEF Norge, i forbindelse med den Internasjonale dagen mot barnarbeid 12.juni.

Utbredt bruk av barn som hushjelp er en av de mest skjulte former for barnarbeid og ofte den som setter millioner av barn i en utsatt posisjon i forhold til seksuell mishandling, utnyttelse og smugling. Jenter er mest utsatt, mener UNICEF.

Det er uklart hvor mange barn som arbeider som hushjelp i verden, men det er estimert at 5 millioner barn fungerer som hushjelp i Sør-Asia. Bare i Djakarta, hovedstaden i Bangladesh, er det estimert at ca. 300 000 barn arbeider som hushjelp. Den Internasjonale Arbeidsorganisasjonen (ILO) beregner at det i Brasil er ca. 559 000 barn som jobber som hushjelp og ca 700 000 i Indonesia.

Norge åpner ambassade på Madagaskar

Norge har åpnet ambassade på Madagaskar, med Hans Fredrik Lehne som ambassadør.

Lehne har tidligere blant annet vært ambassadør til Bangladesh. Madagaskar er fra 2004 norsk samarbeidsland, blant annet på grunn av den nye gassiske regjeringens fokus på å utrydde fattigdom og utvikle godt styresett. Utviklingssamarbeidet skal bidra til å bygge opp under den gassiske regjeringens fattigdomsstrategi og skal fokusere tiltakene innen utdanning og godt styresett.

Den nyopprettede ambassaden får som viktige oppgaver å forvalte utviklingssamarbeidet og arbeide for økt givkoordinering under gassiske myndigheters ledelse, skriver Utenriksdepartementet i en pressemelding.

Grønn plan falt i god jord

Nå etterlyser bistandsorganisasjoner mer penger til landbruksbistand

– Retorikken er god, men nå må vi få penger til gjennomføring. Slik oppsummerer organisasjoner som arbeider med bistand på landbrukssektoren, regjeringens nye handlingsplan for landbruk i utviklingspolitikken.

• ELLEN HOFVANG

LANDBRUK

– Sett fra vårt ståsted er det et gjennombrudd at man nå aksepterer at landbruk dreier seg om mer enn matsikkerhet, nemlig at det dreier seg om næringsutvikling. Skal man drive næringsutvikling for eksempel i Øst-Afrika må man ta inn over seg at de aller fleste her er avhengige av landbruket, sier Vidar Kapelrud som leder Selskapet for Norges Vels bistandsarbeid.

– Gitt at planen blir gjennomført og at det blir bevilget penger, er vi svært positive. Da kan endelig landbruket få den plassen det fortjener i bistanden. Vi har allerede diskutert hovedpunkter i planen med noen av våre prosjektpartnere blant annet i Etiopia, og møtt stor entusiasme. De ser veldig positivt på at Norge vil prioritere landbruk på denne måten, sier Øyvind Eggen, leder for prosjektavdelingen i Utviklingsfondet.

Han roser planen «Landbruk mot fattigdom» for å legge vekt på miljøsidan, blant annet bevaring av

genetiske ressurser og biologisk mangfold i bondens åker.

Spent på gjennomføring. «Landbruk mot fattigdom» slår fast at landbruksutvikling er avgjørende for å bekjempe fattigdommen. Hele tre firedeler av de 1,2 milliarder mennesker som lever i ekstrem fattigdom bor på landsbygda. Men både norsk og internasjonal innsats for landbruksutvikling har vært svært begrenset i lang tid. I meldingen varsles en styrking av sektoren, men det knyttes ingen måltall til dette.

– Vi må jo forvente at innsatsen til landbrukssektoren økes, selv om det ikke settes noe tall for dette i meldingen. Innsatsen fra ambassadene må styrkes, vi har nok tidligere følt at vi som arbeider med landbruk liksom ikke har blitt tatt helt på alvor. Men det er ikke svært tydelig i meldingen hvordan man vil øke innsatsen, bortsett fra at man sier man vil velge to pilotland. Bli det ikke større satsing i flere land, så er det litt puslete, sier Vidar Kapelrud.

Spørrende. Også i Utviklingsfondet råder det usikkerhet om hva slags konkrete tiltak planen skal gi.

– Planen er generell, uten tidsplaner og uten budsjetter. Det gjør at vi er litt spørrende når det gjelder implementeringen, sier Øyvind Eggen

– Vi stiller oss også spørsmål om hvordan man vil prioritere mellom to ulike syn på landbruk. Skal land-

Vidar Kapelrud.

”

Planen er generell, uten tidsplaner og uten budsjetter. Det gjør at vi er litt spørrende når det gjelder implementeringen.

Øyvind Eggen,
Utviklingsfondet.

bruket være en motor for nasjonal økonomisk vekst, eller skal landbruksutviklingen først og fremst rettes inn mot småbøndene for å minske fattigdomsproblemene? Her må man prioritere, det er ikke opplagt at man samtidig kan gjøre begge deler. Skal man ta på alvor behovet for å skaffe mat til eget forbruk og for salg i lokale markeder, er det ikke sikkert det gjør landbruket til en nasjonal vekstmotor. Satser man derimot ensidig på landbruk som nasjonal inntektskilde, kan det marginalisere småbønder, slik vi blant annet har sett i Latin-Amerika, sier Eggen.

Trenger markeder. Vidar Kapelrud i Norges Vel er ikke redd for at satsingen på landbruk som næringsutvikling skal favorisere de større og mer ressurssterke bøndene.

– Fattigdomsorienteringen ligger så sterkt grunnfestet i norsk bistand, at jeg tror ikke det er noen fare. På den annen side kan det ofte være nyttig å få drahjelp til nye initiativ fra de mer ressurssterke bønder i et område. Det er hele tiden snakk om å finne den rette balansen, sier han.

Norges Vel-representanten Kapelrud berømmer planen for også å vektlegge markedsføring og handelsaspektet knyttet til landbruket.

– Tilgang til lokale og regionale markeder er avgjørende. I Kilimanjaro-regionen i Uganda bistår vi bønder med kvalitetsforbedring og mar-

kedsføring av honning. De har klart å nå et nytt marked, nemlig supermarkedene der middelklassen handler, og kan dermed ta en høyere pris. Når det gjelder eksport, er det viktigste å styrke sør-sør-handelen. Norge har jo fjernet importrestriksjonene på varer fra de fattigste landene, men disse landene har ikke varer som oppfyller våre krav. Det vil for eksempel ta 5-10 år før Uganda kan produsere kjøtt som vil bli godkjent for import til Europa, sier Kapelrud.

Må ha en vare. Han mener Norads næringslivsordninger ikke er særlig godt tilpasset næringsutvikling på landbrukssektoren.

– Ordningene forutsetter at mottakerlandet har en vare å selge. Men når vi jobber med tilrettelegging for landbruksutvikling i områder der man trenger hjelp til å utvikle varer for salg, faller det utenfor ordningene. Kapelrud er også avventende når det gjelder hvordan Norad vil bruke norske organisasjoner og fagmiljøer i satsingen på landbruket.

– Stortingsmeldingen om utviklingspolitikken gir ikke inntrykk av noen økt bruk av ikke-statlige organisasjoner, kanskje snarere tvert imot. Den sterke vektleggingen av multilaterale organisasjoner i landbruksbehandlingsplanen gjør at man også undres om det ligger et signal om mindre bruk av norske miljøer her, sier Kapelrud.

Nye kooperasjoner på gjengrodde stier i Uganda

• I UGANDA:

ELLEN HOFVANG

UGANDA

MUKONO (b-a): Det er så fruktbar og frodig at det føles som om det damper rundt oss. Du kan nesten se plantene vokse. Den som har en jordlapp her burde være rik.

Men på gården til George William Musoke er det lite som minner om rikdom. Ungene som sitter på trammen foran jordhuset i Mukono-distriktet er kledd i filler. Her er ingenting utenom huset, den hardstampede gårdsplassen og jorda. Men Musoke sier han har det bra nå.

– Etter at jeg ble med i kooperasjonen har jeg gått på kurs og startet å dyrke nye vekster. Jeg dyrker pepperfrukter, og fordi de kan høstes kontinuerlig har jeg inntekt hele året til løpende utgifter. Nå kan barna gå på skole, sier han alvorlig.

Plantesykdom. Tidligere dyrket familien kaffe og mais, men en plantesykdom angrep kaffen og satte dem på bar bakke.

– Gjennom lokale organisasjoner, kalt primærkooperasjoner, får bønder blant annet mulighet til opplæring, forklarer Nsubuga Arthur. Han har rød caps med «coop» på, grå genser med teksten «Bli medlem...» og leder områdets sammenslutning av primærkooperativer, Nama Area Cooperative Enterprise. Norges Vel og Norad støtter slike sammenslutninger flere steder i Uganda.

– Ideen er enkel. Hver for seg har bøndene problemer med å få en anstendig pris for det de produserer. De blir offer for oppkjøpere og mellommenn som stikker av med fortjenesten. Sammen står de ster-

Nsubuga Arthur og hans Nama Area Cooperative Enterprise samler bøndene i kooperativer slik at de blir mer mer slagkraftige. FOTO: ELLEN HOFVANG

kere i forhandlinger om pris både på avlingen de skal selge og på innkjøp av innsatsfaktorer. Nylig fikk vi ned prisen på maisfrø fra litt over 1200 shilling (4,4 norske kroner, red. anm.) til 1050 (3,8 norske kroner, red. anm.) shilling, sier han entusiastisk. Gjennom organisasjonene får bøndene også bedre informasjon om utviklingen i markedet. Om priser, tilbud og etterspørsel.

Satsing. Myndighetene i Uganda sier de vil satse på utvikling av jord-

bruket og på produksjon av varer for eksport. Som et ledd i strategien privatiseres alt som kan privatiseres, blant annet veiledningstjenesten. De gamle statlige organisasjonene som sto for oppkjøp av særlig kaffe, hadde endt som byråkratiske kolosser av liten nytte for bøndene. Men ordninger som fjernes erstattes ikke nødvendigvis med nye forbedrede ordninger. Mye overlates til den enkelte bonde. For bønder med små ressurser er det vanskelig å håndtere markedsføring, salg og innkjøp

hver for seg, og det er her kooperasjoner styrt av bøndene selv skal styrke deres stilling.

Optimist. Arthur er i alle fall svært optimistisk på vegne av Mukono-distriktets bønder:

– Vi har veldig stor tro på muligheten for økte inntekter, ikke minst fordi vi vet mer om markedet. Prisen på vanilje har steget kraftig i det siste, og er oppe i 100 000 shilling per kilo. Vi kaller det grønt gull, gliser han.

Verken mennesker eller massemedier har glemt tragedien i årene 1992-95. 36-årige Refika Aleksovic er på likhuset i Sanski Most 13. juni i år. Hun leter fortsatt etter sin mann og 46 andre slektninger.

FOTO: SCANPIX/AFP

Medier med slagside

Bosnisk presse er ennå preget av etniske skillelinjer

SARAJEVO (b-a): Borgerkrigen i Bosnia-Hercegovina – der om lag 200.000 mennesker ble drept i en hatefull strid mellom folkegrupper – er over for snart ti år siden. Men ennå preger etniske skillelinjer mediesituasjonen i landet.

• I BOSNIA-HERCEGOVINA:
ERIK LANDET

For få år siden hadde landet rundt 600 radio- og tv-stasjoner. Nå er tallet nede i rundt 200. En fjerdedel er tv, resten er radio.

– De mest hatske og nasjonalistiske tv-stasjonene er borte fordi myndighetene som tildeler frekvenser og lisenser har stoppet dem. Men innenfor den trykte pressen har myndighetene ingen sanksjonsmuligheter, og der lever fortsatt nasjonalismen, forteller leder for USAID Media i Bosnia-Hercegovina, Charles M. Northrip, som står sentralt i arbeidet med å prøve å støtte oppbygging av frie, multi-etniske medier i landet.

– Dessverre er det ennå heller regelen enn unntaket at avisene er i lomma på partiene eller en av de tre folkegruppene, sier han.

Den amerikanske medierådgiveren mener den etniske tilhørigheten påvirker journalistikken – og går ut over arbeidsetikken. Nyansert journalistikk uten etnisk slagside er ennå ikke vanlig.

– Her i landet kan man nesten konkludere at et medium driver kritisk journalistikk når det rapporterer negativt om sin egen etniske folkegruppe, sier han.

Krigsforbrytere. Northrip forteller at stabiliseringsstyrken SFOR for et par år siden ville kjøpe reklameplass på tv der det ble utlovet dusør til dem som gav tips som ledet til arrestasjonen av de etterlyste krigsforbryterne Radovan Karadzic og Ratko Mladic. Ingen av stasjonene torde kjøre reklamen, tross desperate behov for reklamekroner.

– Nylig prøvde SFOR seg på nytt. Denne gangen tok flere stasjoner inn reklamen, så man kan i beste fall ta dette som et tegn på fremgang, mener Northrip.

Trenger utdanning. – De fleste journalistene får ikke betalt regelmessig – det kan gå opp til flere måneder mellom hver gang lønningsposen blir fylt opp. Og de som får betalt, tjener ikke særlig bra. Gjennomtrekken av arbeidskraft er høy og gjennomsnittsalderen er lav. Dette gjør at journalistene desperat trenger utdanning. Men det er etter hvert vanskelig å be donorene om flere penger. Vi får til svar at «men dere fikk jo penger til opplæring for litt siden», sier Northrip.

Kamp om lesere. Bosniske Nerma Jelacic er leder i den britiske ikke-statlige organisasjonen IWPR (Institute for war and peace reporting).

Hun deler Northrips syn om at pressen fortsatt er preget av etniske skillelinjer.

– Men dette handler ikke bare om etnisk tilhørighet. Hundrevis av unge journalister har fått god utdanning og forstår de etniske kodene. Men på grunn av at kampen om leserne er knallhard, blir de etter hvert tvunget til å jenne seg for å skrive mer eller mindre skandalepregete saker som selger. 90 prosent av redaktørene vet hva som skjer og synes det er ubehagelig, men de har ikke noe valg. Det er svært få av innbyggerne som har råd til å kjøpe avis hver dag, og medieeierne presser derfor på for å få kloa i pengene til de få som kjøper aviser, sier Jelacic.

Feil fokus. Selv har Jelacic journalistutdanning fra London, og har jobbet for tyske Der Spiegel og Financial Times. Etter ti år i utlandet dro hun tilbake til Sarajevo da krigen var over.

– Vi trenger mer penger til mediene i Bosnia, men vi må konsentrere pengene mer enn tidligere. Etter krigen ble bistandspengene bare øst inn uten mye retning. Ambisjonene var for store. Man utdannet journalister i basiskunnskaper, men glemte at Bosnia og Jugoslavia faktisk var relativt velfungerende før krigen, og at journalistene derfor kunne skrive, for å si det sånn. Det journalistene ikke var skolert i, var ytringsfrihet og andre grunnleggende rettigheter. Det er dette vi er i gang med nå, sier Jelacic.

”

Det er heller regelen enn unntaket at avisene er i lomma på partiene eller en av de tre folkegruppene.

Charles M. Northrip,
USAID MEDIA

”

Ambassaden har tenkt ut en genial idé.

Magnar Leirvaag,
daglig leder
i Agrotex.

gummiproduksjonen på Zanzibar og Pemba. Plantasjene sysselsetter i dag 190 mennesker, og Leirvaag vil utvide kapasiteten på både gummifabrikken og tappingen av lateks fra gummitrærne. Nå når Utenriksdepartementet ved ambassaden i Dar es Salaam har innvilget det spesielle lånet, utvides staben til 700.

– Dette er en flott nyttenkning, der norske myndigheter tydeligvis har bestemt seg for ikke å leke bank, sier Magnar Leirvaag og fortsetter:

– Vi søkte om et helt normalt ut-

viklingslån. Men rådgiver Hans Inge Rasmussen og ministerråd Inge Herman Rydland på ambassaden har tenkt ut en idé som etter min mening er helt genial. De har gitt oss lånet på betingelser som gjør at pengene vil bli brukt to ganger: Først til å skape flere arbeidsplasser, og deretter til å gi befolkningen bedre helse- og skoletilbud, vannforsyning og annen infrastruktur, sier han.

Agrotex skal betale 5 prosent årlig rente på lånet.

hvem? hvor?
hva i all verden?

FOTO: ALEX WONG/AFP/SCANPIX

1. Hvem er dette?
2. Hvor mange politiske partier er det i De forente arabiske emirater?
3. Hvilken kjent norsk skibinding er oppkalt etter en by i Afghanistan?
4. Hvor stor del av jordas landareal er dekket av kontinentet Amerika?
5. Hva ble oppdaget i 1862 som gjorde at tusenvis emigrerte til New Zealand?
6. Hva kalles opprørerne som i har okkupert hvite bønderns eiendom i Zimbabwe?
7. Hva heter det særegne aboriginiske jaktvåpenet i Australia?
8. Hvilket annet navn bruker man også på den indiske byen Kolkata?
9. Hva slags instrument er en rebab?
10. I hvilket land er Tegucigalpa hovedstad?
11. I hvilket land er John Garang en kjent opprørsleder?
12. Hvilke tre folkegrupper dominerer Bosnia-Hercegovina?
13. Hvilken president opphevet slaveriet i USA?
14. Fra hvilken historisk person tok FSLN i Nicaragua sitt navn?
15. Hvorfor feirer amerikanerne thanksgiving?
16. Hvilket år skjedde revolusjonen på Cuba?
17. I hvilket land var Kenneth Kaunda tidligere en meget profilert president?
18. I hvilket mellomamerikansk land ligger den verdenskjente ruinbyen Tikal?
19. Hvordan mistet Bolivia adgang til Stillehavet?
20. Hvilken råvare gjør Colombias økonomi særlig sårbar for svingninger på verdensmarkedet?

Svarene finner du på side 23.

Spørrespalten er laget av
Irfan Ashraf

Gummilån til norsk selskap i Tanzania strekkes langt

• PÅ ZANZIBAR:
INGER STAVELIN

Det delvis norskeide selskapet Agrotex i Tanzania har fått et lån på rundt 2 millioner kroner for å utvikle gummiproduksjonen på Zanzibar. Det spesielle med lånet er at det ikke skal betales tilbake til norske myndigheter, men til lokalsamfunnene rundt gummiplantasjene.

Kristiansanderer Magnar Leirvaag er hovedaksjonær og daglig leder i Agrotex, som har overtatt driften av den tidligere statsdrevne

TANZANIA

Prøv en
annonse eller ilegg i

**bistands
aktuelt**

Tlf. 22 24 20 40

Stipendiater i spissen for endring?

AV INGELA T. FLATIN

KRONIKK

I år skal Norads stipendprogram evalueres grundig for første gang i løpet av de 40 årene det har pågått. Det tas årlig opp rundt 120 nye stipendiater til ulike masterprogram, og siden 1960-tallet har over 3000 stipendiater vært i Norge med Norad-stipend. Målsetningen er å bidra til kompetanseheving i offentlig og privat sektor og i det sivile samfunn i et knippe utvalgte utviklingsland gjennom å gi stipend til bistandsrelevant utdanning på mastergradsnivå som gir «strategisk kompetanse».

Norad stipendiaterne er vanligvis i 30- og 40-årene og kommer ofte rett fra høye stillinger i departementer og det nasjonale forvaltningsapparatet forøvrig, universiteter, privat sektor og ikke-statlige organisasjoner. For mange stipendiater er studietiden i Norge det første oppholdet i et vestlig land. Det er både spennende og frustrerende. Spennende fordi de møter et samfunn som for dem synes å gå på skinner, økonomisk og sosialt. På universitetene får de boltre seg i gode bibliotek og velutstyrte datarom og laboratorier.

På det sosiale planet kan det være frustrerende å være langt borte hjemmefra i et kaldt, mørkt land med introverte, usosiale nordmenn som det er vanskelig å komme inn på. Etter mange år i en praktisk jobb med store utfordringer i et kaotisk land kan det være et hardt møte med et vestlig universitet og det akademiske miljøet. Mange må forholde seg til en ny type kunnskap, en ny vitenskapsteori og nye teoretiske modeller som ofte virker fremmede.

Gir utdannelsen stipendiaterne får det de trenger for å heve kompetansen i sine organisasjoner? Det er ingen tvil om at studentene vender hjem med nyttig kunnskap og nye, verdifulle perspektiver. Men, blir stipendiaterne forberedt på å være effektive ledere som får til positive endringer i miljøene de kommer tilbake til? Har de fått utvikle den nødvendige praktiske kreativiteten som trengs for å møte utfordringene på hjemmefra, eller oppmuntrer utdanningen heller til et mer analytisk og distansert forhold til problemstillingene?

Norads stipendprogram bør i større grad differensieres fra NUFU og kvoteprogrammet. Istedenfor å ha som generell målset-

kronikk

Kronikker i Bistandsaktuelt kan sendes gz@norad.no. Teksten bør ikke overstige 9000 tegn inkl. mellomrom. Legg ved bilde av artikkelforfatter. På grunn av stor pågang kan ikke alle kronikker regne med å komme på trykk.

ning å bidra til kompetanseheving i offentlig og privat sektor og i det sivile samfunn bør det formuleres tydeligere at målsetningen med Norads stipendprogram er å utdanne ledere som kan bidra til positive endringer i offentlig og privat sektor og i det sivile samfunn. Dette vil videre ha følger for opptak, studieform og oppfølging av stipendiaterne.

I for stor grad blir opptak av Norad stipendiater avgjort av akademiske kriterier. Dette favoriserer faglig flinke folk fra privilegerte samfunnsklasser i sine land. For eksempel er det liten tvil om at stipendiaterne som har kommet fra Nepal har vært overrepresentert av høykaster fra sentrale strøk, mens det er få som representerer lavkaster og minoritetsgrupper fra distriktene. Opptakskriteriene bør bli mer omfattende.

Det kan være nyttig å se på verdens mest ambisiøse stipendprogram, Ford Foundation International Fellowships Program som gjennom sitt program «Lederskap for sosial rettferdighet» håndplukker og utdanner en selektiv gruppe unge mennesker fra ulike u-land. Målet med programmet er at stipendiaterne etter endt utdanning (på master og doktorgradsnivå) drar hjem og er endringsdyktige ledere i sine organisasjoner og faglige felt. Kandidatene blir valgt gjennom en aktiv rekrutteringsprosess der kandidater i tillegg til faglig dyktighet velges basert på ledelseskvaliteter, arbeidshistorie, samfunnsengasjement, fremtidsvisjoner og om de kommer fra en marginalisert gruppe i samfunnet. Den endelige avgjørelsen blir tatt gjennom et personlig intervju.

Det er viktig at stipendiaterne ikke føler seg nakne og underlegne i møtet med et norsk universitet, men heller ser seg selv med friske øyne og oppdager alt det de faktisk kan, i tillegg til å tilegne seg nye perspektiver, kunnskaper og ferdigheter. Studiene skal selvfølgelig være utfordrende, men studieformen bør i større grad reflektere og bygge videre på stipendiaternes erfaringer og

Norad har i dag liten oversikt over hvordan det går med de 3000 forhenværende Norad-stipendiaterne.

ha tydeligere målsetninger om hva stipendiaterne skal være i stand til å gjøre etter endt utdanning.

Dersom man vil utdanne ledere så må studiene integrere komponenter som analyse, kreativitet, handling og ansvarstaking i selve undervisningsformen. En mulig inspirasjonskilde er den danske kaopilotskolen i Århus som har som hovedmål å utdanne visjonære, kreative og handlingsdyktige «sosiale entreprenører». Elevene arbeider i team og lærer ved å gjennomføre prosjekter fra planlegging til gjennomføring og evaluering. Det er også et teoretisk pensum som utfyller prosjektlæringen og flere måneders praksis i relevante organisasjoner i utlandet som gir studentene et utvidet perspektiv som trengs for å være globale endringsagenter.

En stor styrke ved de fleste masterkursene i dag er det obligatoriske feltarbeidet (som oftest i hjemlandet) som inngår som en del av graden. Det bør vurderes om ikke de vanlige, analytiske mastergradsavhandlingene i større grad bør bli erstattet av handlingsorienterte prosjekter eller mappeevaluering, eller en kombinasjon. Uansett er det viktig at de avsluttende avhandlingene har et praktisk, forutseende komponent der stipendiaterne trenes i å omgjøre forskningsresultater til tilgjengelig informasjon som kan stimulere viktige endringsprosesser. Det høres kanskje ambisiøst ut, men det burde ikke være umulig for Norad stipendiaterne å ha innslag av slik aktiv prosjektlæring og muligheter for praksisopphold ved enten norske eller internasjonale organisasjoner som jobber med relevante problemstillinger.

Masterkursene der Norad stipendiaterne studerer er FN i miniatyr og byr på en utrolig skole i «internasjonal dannelse». Jeg studerte selv på NLH i en Norad klasse med medstudenter fra 13 ulike nasjoner. Mye av læringen foregikk utenfor klasserommet gjennom utveksling av erfaringer, vitser og historier. Rundt kjøkkenbordet på studenthjemmet ble vi kjent med hverandres historie, kultur, tanker og drømmer. I et klasserom kan et slikt mangfold av kulturer og bakgrunner til tider være en frustrasjon både for lærere og studenter. Men, dersom stipendiaterne egne erfaringer – problemstillinger, løsninger og spørsmål – blir satt i fokus, da skaper dette

mangfoldet et perspektivrikt læringsmiljø for lederutdanning som er helt unikt på verdensbasis.

Stipendiaterne kommer fra ulike organisasjoner og har ulike faglige bakgrunner. Men mange møter like utfordringer når de vender tilbake til arbeidet hjemme: konfliktfylte organisasjoner med svak ledelse og økonomi, dårlig infrastruktur, kanskje problemer med korrupsjon og nepotisme, og misunnelige kollegaer som ikke fikk sjansen til å reise ut. Den hjemvendte kan møte motstand mot, i stedet for støtte for, nye ideer og kan bli frustrert fordi hun ikke får brukt den nyervervede utdannelsen til å få til forandringer. Det er viktig at stipendiaterne gjennom utdanningen i Norge assisteres i å bli mest mulig effektive når de vender hjem. Ferdigheter i ledelse- og utviklingsutvikling er nødvendig og bør være en viktig og integrert del av studiene i Norge.

Norad har i dag liten oversikt over hvordan det går med de 3000 forhenværende Norad stipendiaterne. Et forsøk på å lage et webbasert nettverk har ikke fungert. Det er synd, for et slikt nettverk er relativt billig og ville være til stor støtte og inspirasjon for hjemvendte stipendiater. Her kunne det lages unike rom for samtaler og for deling av artikler og ulik informasjon. De beste tiltakene har vært støtten til noen få profesjonelle alumni-organisasjoner for forhenværende stipendiater i enkelte land. For eksempel har Senter for Internasjonale Miljø- og Utviklingsstudier (Noragric) lagt ned solid arbeid i å assistere de forhenværende stipendiaterne fra Nepal og Tanzania i å bygge opp sine egne, aktive alumni-organisasjoner. Det bør oppmuntres til flere slike tiltak, også på et regionalt og globalt nivå slik at stipendiaterne etter avsluttet studieopphold fortsatt har et forum for refleksjon og handling. Med en grundig gjennomtenkt oppfølging kunne Norad lettere måle hvor godt utdanningen i Norge har fungert, og de forhenværende stipendiaterne kunne ha et nettverk som kunne støtte dem.

Det er et skrikende behov for kunnskapsrike, dyktige, kloke og handlingsorienterte ledere i verden i dag. Ledere som forstår lokale, nasjonale og globale forhold. Når Norad stipendiaterne er ferdig i Norge bør hun være fylt med entusiasme og tro på seg selv og sine evner til å få til positive endringer. Slike ledere vil også være naturlige agenter for fred og forsoning i land der krig og konflikter preger hverdagen.

Som tidligere Norad-student og gjennom mitt arbeid med Norad-stipendiater har jeg alltid vært fascinert av potensialet som ligger i disse masterkursene. Kursene per i dag er gode, men de kan gjøres til program i verdensklasse. Jeg håper at evalueringsgruppa setter fokus på disse mulighetene og kommer med anbefalinger som kan gjøre programmet til noe av det mest spennende i norsk bistandshistorie – og kanskje i norsk universitetshistorie.

Norsk Studentunion overleverer en skrivemaskin til studentunionen i Etiopia i 1960 - et av de tidligste tilfellene av «utdanningsutveksling».

FOTO: JARLE SIMENSEN

Ingela T. Flatin er M.Sc. i bærekraftig jordbruk og naturforvaltning. Tidligere kurskoordinator ved et Norad-kurs og arbeidet i Nettverk for Universitetssamarbeid Tibet-Norge.

I fotsporene til Venus og Serena

AV VICKY BUHANZA, TANZANIA

TENNIS

Suksessen til tennissøstrene Venus og Serena Williams har ført til at tennis er i ferd med å bli en folkesport for tanzanianere. Nå vil ambisiøse gutter og jenter lære å spille tennis for å slå seg fram i verden. Tennis har vært langt fra noen sport for alle i Tanzania. Stort sett er det forretningsfolk av indisk opprinnelse samt svette bistandsarbeidere som har fylt de få tennisbanene i Dar es Salaam og andre byer i Tanzania. Men dette har forandret seg i løpet av de siste årene. Og det er ingen tvil om at det er de amerikanske søstrene Serena og Venus Williams som har fått tanzanianere til å tro at også mennesker med svart hud kan spille tennis. Som samme måte som Tiger Woods har fått oss til å forstå at ikke bare hvite kan treffe en golfball.

Det er det internasjonale tennisforbundet (ITF) som har satt i gang en kraftig satsing på spredning av tennisporten i Afrika. Det er rekruttert trenere fra Kenya, Zimbabwe, Sør-Afrika, samt europeiske land som Storbritannia og Spania, for å drive grunnleggende tennisopplæring for barn og ungdom i Tanzania samt opplæring av trenere.

- Det er utrolig hvor raskt de tanzanianske ungdommene lærer tennis. Her er mange talenter, sier Majuto Majaliwa (21) som er tennistrener ved TTCL Club i byområdet Kijitonyama i Dar es Salaam. Han har selv lært tennis fra afrikanske og europeiske trenere, og har gått igjennom en treneropplæring i flere nivåer.

Majuto forteller at han setter ungene i gang med balllek på banene, men mange spør hvordan de kan bli best mulig - helst profesjonelle - tennisspillere.

Drømmen for mange unge tanzanianske tennisspillere er å bli profesjonelle som Venus (t.h.) og Serena Williams.

FOTO: SCANPIX/AP PHOTO/SANG TAN

Som Williams-søstrene.

- Da holder det ikke lenger å bare ha det moro med racket og baller på en tennisbane. Da må det også beinhard kondisjons- og grunntrening til. Noen mister ambisjoner når de hører om all treningen som må til, mens andre er forberedt på slit og hardt arbeid. For de mest treningvillige og talentfulle er det et mål å kvalifisere seg til de olympiske leker i 2008, forteller Majuto.

Tennisinteresserte barn og ungdom har strømmet til treningene i hundretall. Tennis er også introdusert på skolene, og her har idretten raskt blitt like populær som fotball og basketball. Det er allerede i gang

”

Vi har allerede hatt flere gatebarn som ivrige tennisspillere, og satser på å rekruttere flere.

Majuto Majaliwa.

turneringer der flere skoler deltar.

Den store utfordringen i utviklingen av tennisidretten i Tanzania er mangel på baner. Mange steder må det spilles på små baner med ujevnt underlag, noe som kan gi uforutsette utfall av velrettede slag. Men flere baner bygges og det internasjonale tennisforbundet bidrar med gratis nett, racket og baller. Trenerne stiller også opp for lave eller ingen honorarer.

- Ungdommer i Tanzania er sårbar, og mange ender opp med stoffmisbruk og prostitusjon. Vi har lagt vekt på en sosial rekruttering til tennisklubbene, og mangel på penger stopper ingen. Vi har allerede hatt

sett fra sør

I spalten **Sett fra Sør** vil du møte korrespondenter fra afrikanske land.

Vicky Buhanza er frilansjournalist i Dar es Salaam, Tanzania.

flere gatebarn som ivrige tennisspillere, og satser på å rekruttere flere, sier Majuto.

Når ikke de unge tennisentusiastene spiller selv, studerer de profesjonellere tennisspillere på video. En instruksjonsvideo med Williams-søstrene er nesten spilt i filler. Og de unge spillerne i Tanzania forsøker å imitere de store idolene fra USA i alt og ett. Det mest positive er at så mange jenter har begynt å spille tennis.

- Vi legger vekt på at tennis er et spill som krever disiplin, selvkontroll og evnen til å sette langsiktige mål. Det er jo gode leveregler for mange områder i livet, ikke bare på tennisbanen, sier tennistrener Majuto Majaliwa. Han innrømmer at det eneste ved Williams-søstrene han ikke nødvendigvis promoterer er de minimale og moteriktige tennisdraktene søstrene bruker. I Tanzania satses det på en langt mer klassisk og kroppsdekkende stil.

Gados verden

Tanzanianeren Godfrey Mwambwa, bedre kjent som «Gado», er en av Afrikas mest profilerte karikaturtegnere. Han tegner blant annet for den uavhengige kenyanske avisen Daily Nation.

Overfladisk om Karen-folket

LITTERATUR

Carsten Jensen er en allsidig forfatter med flere essays, romaner og ikke minst reisebøker bak seg. Reisebøker er blitt en genre innenfor litteraturen som blomstrer og som har brakt mange litterære godbiter utenfor turisttråkkene de siste åra. Og det området og de menneskene Jensen tar for seg i sin nye bok er langt utenfor turistenes oppgatte stier.

I boka har Jensen beveget seg inn blant det forfulgte karen-folket som holder stand i grenseområdet mellom Burma og Thailand. Det er en fredløs folkegruppe som har kjempet i så mange år for å finne en fredelig rolle på sin plass på jorden, at de ytterst sjelden finner omtale av sin sak i en verden, der bare et fåtall kriger og konflikter når internasjonal oppmerksomhet av gangen. Ikke desto mindre er karen-folket en av de folkegruppene som har lidd mest for sin sak og etniske identitet. Det er disse menneskene Jensen møter på en reise i de grenseområdene der de holder til, og han blir vennlig tatt i mot av befolkningen og representanter fra Karen National Liberation Army (KNLA).

Allerede i prologen boka starter med, innrømmer forfatteren at da han besøkte Burma for første gang for tjue år siden visste han svært lite om landet annet enn det turistbrosjyrene kan varte opp med. Og det er som kjent aldri hele sannheten. Da han i fjor beveget seg inn i en kon-

bokanmeldelse

Carsten Jensen

Det glemte folk. En reise i Burmas grenseland.

Foto av Elmer Laahne.

Press, 2004.

flikt som du nærmest må lodde i dypet av så vel historie, tradisjon, leve-måte og det politiske kartet for å forstå noe som helst av, velger Jensen å være observatøren på reisefot som formidler det øyeblikkene har å tilby, ispedd brokker fra karen-folkets historie.

På sett og vis understrekes Jensens rolle i prosjektet allerede på forsiden av boka som har fått utstyr som en praktbok. På forsidebildet kommer nettopp Jensen i fokus, skulder ved skulder med en mann fra KNLA. I bakgrunnen ser vi geværløp stikke fram som understreker at dette ikke er noe oppdrag for pyser. Jensen er ikke alene om å bruke dette grepet innenfor dagens medieverden.

Som forfatter av reisebøker gir Jensen leseren miljøskildringer også i denne boka - fortellinger der vi fornemmer den tette jungelen, lydene, duftene fra et bål, lukten av frykt, av utmattelse og pågangsmot. Men i møtet med menneskene sitter jeg med en følelse at forfatteren ikke har maktet å komme skikkelig under huden på dem. Det er ingen

synd å beundre de menneskene man skriver om, men det gode portrettet gir ikke bare de umiddelbare svarene men også en fornemmelse av at du blir kjent med hele mennesket. Den følelsen innfris ikke.

Jensen slår seg mest løs i karakteristikkene og historiene om Bob og Jim, to amerikanere som av ulike grunner er havnet hos karen-folket. Kanskje er det fordi typer som Bob og Jim har enhver reisende journalist og forfatter møtt overalt, vi kjenner dem. Karen-folket er en mer upløyd og vanskelig tilgjengelig mark. En lezers nysgjerrighet og lyst til å vite mer blir ikke helt tilfredsstillt i boka.

Det beste i denne boka er faktisk fotografiene, tatt av den norske fotografen Elmer Laahne. Gode fotografier kan stå som en egen historie, og i dette tilfellet tilfører bildene de nyansene som teksten kan mangle. Vi kan reflektere mye ut av tette portretter, spørsmålene i et barns øyne, dampende jungel, hastig oppsatte hus som forteller om et folk som alltid er klar til å flytte, unge gutter med våpen i beredskap, kvinner som venter på at fedrene til barna deres skal vende hjem. Når forlaget har valgt formatet «praktbok» har de også sørget for at bildene får rom. Og bildene bør studeres nøye for de forteller videre der teksten ikke strekker til.

TONE BRATTELI

En bråkmaker i Bagdad, anno 857

LITTERATUR

Palestineren Izzat al-Ghazzawi ble født på Vestbredden i 1951. Han døde plutselig i fjor, antakelig utmattet av utviklingen i hans hjemland - en utvikling som har kostet ham dyrt også privat. Izzat var en dialogens mann og brobygger. Første gang han kom til Norge var i 1993 som gjest ved det historiske møtet mellom israelske og palestinske forfattere arrangert av Den norske forfatterforening. Flere av bøkene hans kretser om det samme tema: Det

bokanmeldelse

Izzat al-Ghazzawi

Sannheten sover

Cappelen, 2004.

spiller ingen rolle hvilken religion vi bekjenner oss til - jødedom, kristendom eller islam. Det som betyr noe er hvordan du oppfører deg, og

at du er oppriktig mot andre.

Rammen for denne siste boka er et manuskript Ayyoub Abdul Muti finner blant det hans avdøde far etterlater seg, etter at han kommer tilbake til sin palestinske landsby etter flere år i USA. Faren har skrevet om Husayn ibn Mansur som levde i årene 857 til 922. I sin samtid var han en omstridt person som snakket om verdensreligionenes felles opphav og likheter, og om de mulighetene som ligger i toleranse. Som ung og voksen levde denne bemerkelsesverdige mannen i Bagdad der han hele tida utfordrer de såkalte sannhetene. Det ender med at han gripes av kalifen og blir pint og ydmyket før han dør.

Izzats bøker er sjelden på særlig mer enn hundre sider, men innenfor denne knappe plassen drar han denne gangen historien til en mann som ville gå sine egne veier bygget på forståelse, respekt og toleranse opp mot den forvirring, undertrykkelse og vold som nettopp i dag finner sted i palestinske områder. Gjennom å kople fortid og nåtid til historien om Husayn ibn Mansur markerer Izzat at løsningene finnes i den dialogen og toleransen han til syvende og sist ikke fikk oppleve selv. Boka er både et historisk dokument og en annerledes kommentar til dagens situasjon.

TONE BRATTELI

nytt om navn

Sigrid Nagoda er fra 28. april ansatt som programkoordinator for Latin-Amerika i Caritas Norge. Sigrid har Cand.Mag fra universitet i Paris innen miljø- og samfunnstudier og Master of Science fra Norges Landbruks-høgskole. Hun har bl.a. arbeidet med tibetanske flyktninger i Nord-Nepal og beslutningsprosesser i nødhjelpsprosjekter i Latin-Amerika. Sigrid kommer fra Care Norge, der hun var ansatt som programkonsulent for prosjekter i Afrika.

May Sagbakken er ansatt som daglig leder i SAIH (Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpefond). Hun har tidligere vært direktør for YouthBuild Albuquerque i USA, om implementerer prosjekter for vanskeligstilt ungdom. Hun har også jobbet med asylsøkere i Norsk Folkehjelp, og har vært juniorekspert i ILO innen kvinne- og likestillings spørsmål. Hun har en dobbel master innen landsby- og regionsutvikling og latinamerikanske studier.

Idunn Myklebust (22) er ansatt i SAIH som koordinator for Operasjon Dagsverk 2004. Hun har tidligere lang erfaring fra Operasjon Dagsverk, senest som leder for kampanjen 2002, og er student ved Universitetet i Oslo. SAIH og OD skal i år informere norske skoleelever om ungdom i Sør-Afrika og voldsproblematikk.

Agneta Liljestam (51) er ansatt som regional representant for Norsk Folkehjelp i Latin-Amerika. Hun vil være stasjonert i Nicaragua og ha ansvar for Cuba, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Chile og Ecuador. Liljestam er utdannet agronom.

Dagmar Fjørland (53) er ansatt som ny stedlig representant for Norsk Folkehjelp i Rwanda. Hun er cand. polit. i geografi og kommer fra stillingen som internasjonal konsulent i Landsforeningen for Hjerte- og lungesyke. Fjørland har tidligere jobbet også for Afghanistankomiteen og Flyktningerådet. Hun overtar stillingen etter Geir Ommundsen.

Øyvind Eggen overtok 1. mai som leder for programavdelingen i Utviklingsfondet. Han vikarierer for Svend Skjønsberg, som skal være i permisjon i to år. Programavdelingen er ansvarlig for gjennomføring og oppfølging av Utviklingsfondets bistandsprosjekter og fagprogrammer. Øyvind er sosialantropolog, og kommer fra en jobb som rådgiver ved Diakonhjemmet Høgskole. Han har tidligere arbeidet som journalist, konsulent og i forskjellige jobber for ulike norske organisasjoner.

Alice Ennals overtok som fredskorpskoordinator for programmet «Volunteers for Sustainable Development» fra 1. mai. Dette er et program som Utviklingsfondet driver i samarbeid med Norsøk og Noragric i Norge (samt norske økologiske bønder) og med seks sørpårtne. Alice vil ha ansvaret for utveksling av fredskorpsdeltakere fra Sør til Nord, og Nord til Sør. Alice har vært ansatt hos Utviklingsfondet siden høsten 2002, da hun vikarierte som koordinator for prosjektene i Latin-Amerika. Tidligere har hun arbeidet på Noragric og som juniorekspert i FNs organisasjon for mat og landbruk (FAO) i Costa Rica og ved hovedkontoret i Roma.

Vegard Bye er ansatt som FNs Head of Mission for høykommissæren hos Director of the UN human rights kontor i Luanda, Angola fra mai 2004. Bye startet og har i ti år drevet konsultantselskapet Norlat, som driver bistand til utviklingsprosjekter i Latin-Amerika.

Hege Norderval begynner i august som økonomirådgiver i Kirkens Nødhjelps utenlandsavdeling. Hun er utdannet ved Handelshøgskolen og har hatt ulike stillinger i økonomiseksjonen i Eiendoms- og byfornyelsesetaten i Oslo kommune - senest som spesialkonsulent/controller.

Norwegian People's Aid

Norwegian People's Aid (NPA) is a Non-Governmental Organisation with close links to the Norwegian Labour Movement. NPA is involved in humanitarian relief and long-term development cooperation in more than 30 countries. We have around 100 expatriates abroad per year in addition to more than 3000 locally employed staff members. NPA is one of the world's leading organisations involved in humanitarian mine action. The NPA Head Administration is located in Oslo, Norway.

National project manager, Myanmar

NPA is established with a regional office for Southeast Asia in Phnom Penh, Cambodia, covering programmes in Cambodia, Laos and Myanmar. The main issues for our work in Myanmar are the right to land and resources, indigenous people's rights, democracy and the right to participate. NPA is now about to open an office in Yangon. The national project manager has the responsibility to establish and organize the NPA office and represent the organization in the country. The national project manager will initiate, develop and maintain a link with partners, follow up the ongoing projects and coordinate all NPA activities in the country.

Position number:	52/04
Place of service:	Yangon, Myanmar
Starting date:	15 th of October 2004
Closing date for application:	2 nd of July 2004

The full advertisement is available at NPA's web sites www.folkehjelp.no and www.npaid.org.

Neste
bistandsaktuelt
utkommer ca. 8. september

nytt om navn

Har du skiftet jobb? Kontakt redaksjonens Nytt om navn-medarbeider Fred Isaksen på e-post: nyttomnavn@akela.no eller på telefon 922 21 487.

Vibeke Wang er ansatt som forskningsassistent ved Chr. Michelsens Institutt (CMI). Hun skal jobbe med prosjekter som fokuserer på demokratisk utvikling i det sørlige Afrika, med vekt på parlamentets og riksrevisjonens roller. Vibeke har hovedfag i sammenlignende politikk og skrev hovedoppgave om parlamentet i Tanzania.

Harald W. Mathisen er ansatt som forsker ved Utstein anti-korrupsjon ressurscenteret (U4) ved Chr. Michelsens Institutt (CMI) i Bergen. Hovedoppgaven hans vil være opplæring av ansatte i Norad, DFID, GTZ og nederlandsk UD. Mathisen har vært knyttet til CMI siden 1999 og har i perioder jobbet i det sørlige Afrika og på Balkan for internasjonale organisasjoner. Forskningen hans omfatter korrupsjon, valg, partifinansiering og parlamenters stilling i nye demokratier.

Ingvild Hestad er ansatt som leder for en ny prosjektenhet på Chr. Michelsens Institutt (CMI) som skal fokusere på akkvisisjon/anbud, dokumentproduksjon, produktutvikling og web-tjenester. Hestad har vikariert som informasjonsansvarlig på CMI i ett år. Hestad er Cand. Philol med religionshistorie hovedfag. Hun har vært stedlig representant for Nettverk for Universitetssamarbeid Tibet-Norge i Lhasa, Tibet, og jobbet for Redd Barna i Uganda.

Nina Kristin Storejorde (36), er ansatt i engasjement som Prosjektleder – Event. Hun kommer fra stillingen som selvstendig konsulent i Storejorde Solutions. Tidligere har hun blant annet jobbet som Personalkonsulent i IT Vikar, hun har vært impressario i ABC Artist & Band Consult, og hun har arbeidet som turleder i det sørlige Afrika.

Lars Andreas Moe begynner 14.juni i ny stilling som IT-konsulent i Kirkens Nødhjelp. Han kommer fra IT-konsulent-jobb på BI Oslo.

Hans-Einar Hem er ansatt som regional representant i Sør-Asia for Kirkens Nødhjelp. Han har mange års erfaring fra bistands- og nødhjelpsarbeid både for Kirkens Nødhjelp og UNHCR både i Afrika og Europa, og har vært ansatt både i kommunesektoren og Høgskolen i Vestfold.

Ragnhild Tunaal (39), er ansatt i et ettårsvikariat for Ragnhild Øien Toyomasu i stillingen som Fundraising Manager. Ragnhild Tunaal kommer fra stillingen som daglig leder for Forum for innsamlingsaksjoner (FFIO). Før dette hadde hun flere oppdrag for Olsten/Adecco og Manpower/Bankpower blant annet som kommunikasjonsansvarlig og lederassistent. Ragnhild Tunaal sitter i styret i European Fundraising Association (EFA).

Cathrine Thue (30) er ansatt i et engasjement som Fredskorpser hos Yme og skal jobbe i Cabinda, Angola i 10 måneder f.o.m. 20. april. Hun har Master of Education (Spec. in Development) fra Bristol og mellomfag U-landsstudier fra HiO. Hun har permisjon fra stillingen som førstekonsulent i Voksenopplæringsforbundet. Cathrine skal jobbe med «community mobilization» innenfor Ymes prosjekter i Cabinda.

Gørill Husby (tidligere journalist, nå bistandspolitisk rådgiver for CARE Norge) er valgt som ny styreleder for Organisasjonen Internasjonal Reporter, som er en frittstående organisasjon som jobber for å styrke dekningen av Afrika, Asia og Latin-Amerika i norske medier.

Martin Toft (Redaktør i UniForum) er gjenvalgt som styreleder i Stiftelsen Internasjonal Reporter.

Øyvind Nordlie er ansatt som rådgiver i Kompetanseavdelingen i Flyktningerrådet knyttet til arbeidsområdet Shel-

ter. Nordlie er utdannet sivilarkitekt ved NTNU. Han har også studert i det tidligere Jugoslavia og senere arbeidet flere år på Balkan innen nødhjelp og gjenoppbygging. I tillegg har han felterfaring fra Asia, bl.a. med ansvar for sykehusutbygging i Bhutan. Nordlie har de siste 5 årene arbeidet ved utenlandsavdelingen i Kirkens Nødhjelp, bl.a. som programkoordinator for Afghanistan og Balkan.

Eva Lystad er valgt til ny styreleder i CARE Norge. Lystad har lang ledererfaring fra norsk og internasjonal virksomhet, og er i dag direktør i IT-konsernet EDB Bank og Finans. Hun har lang erfaring innenfor IT, bank og ledelsesutvikling. I perioden 1994-2000 hadde hun lederstillinger i Verdensbanken i Washington. Lystad har også hatt flere styreverv både i næringsliv, offentlig virksomhet, forskningsinstitusjoner og ideelle organisasjoner.

I tillegg til Lystad, består CARE Norges styre av Trygve G. Nordby (direktør i UDI), Stein Tønnesson (direktør ved Institutt for fredsforskning - PRIO), Merete Crowe (personalredaktør i NTB), Kirsten M. Økern (daglig leder i Servo AS), Øystein Bjørge (direktør i Ghana Telecom) og Aud Rolseth Sanner (Innovasjon Norge).

Tamara Akinyi Obonyo (26) jobber ved ARC-aid og ved SANA Lund mottak for asylsøkere i Moi som en del av Fredskorpsets utvekslingsprogram. Hun skal arbeide for internasjonal forståelse blant asylsøkerne. Hun har bachelor i fransk og sosiologi fra universitetet i Nairobi. Ved Care Kenyas flyktningehjelp-program er hun program-funksjonær og hadde ansvaret for utvekslingsprogrammet for kvinner i flyktningeleiren Dagahaley.

Ibrahim Hassan Ahmed er en av de nye ARC-AID-Fredskorpset utvekslingsdeltakere fra Care Kenya, og arbeider nå på SANA Lillesand, et statlig mottak for asylsøkere, som informasjonsfunksjonær. Ved Care Kenyas flyktningehjelp-program er han senior utdanningsfunk-

sjonær, og er somaliske flyktnings tilknytningspunkt i Care.

Geir-Olav Vaagen skal delta i en personellutveksling som involverer Care Kenya, ARC-AID og SANA stiftelsen i Norge. Vaagen har til sammen bodd 12 år i Afrika (Etiopia og Kenya). Han har Master of Education and Development fra University of Bristol, Utviklingsstudier (HiO), Sosialantropologi (UiO), lærerutdanning, spesialisering i sosialvitenskap og kroppssøving (HiO). I Kenya skal han jobbe med program for lærerutdanning.

Inger Skjævesland skal delta i en personellutveksling som involverer Care Kenya, ARC-AID og SANA stiftelsen i Norge. Hun har tatt Afrikanske studier ved NTNU i Trondheim, har en Master i religiøse studier ved Høyskolen i Agder og har studert Educational Science ved Høyskolen i Volda. Hun har vært lærer ved ungdomsskole i Vennesla, Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité's frivillig i Sør-Afrika. I Kenya skal hun jobbe med skolerelaterte saker.

Utenriksdepartementet har tatt opp følgende **aspiranter til utenriks-tjenesten**:
 Cand. polit. Silje Arnekleiv, Trondheim.
 M.A. Dorthe Bakke, Tromsø.
 Cand.mag. Eirik Bergesen, Oslo.
 M.Sc. Ole Reidar Bergum, Oslo.
 M.A. Stian Christensen, Asker.
 Cand.philol. Simen Ekern, Oslo.
 Cand.polit. Ingrid Kvammen Ekker, Molde.
 L.L./Fil.Mag. Trine Heimerback, Tønsberg.
 M.A. Kari Hoel, Oslo.
 M.Phil. Heidi Johansen, Tromsø.
 MIA Åshild Kjøek, Valdres.
 Cand.polit. Andreas Løvold, Oslo.
 Phd. Anne Myrjord, Bø.
 Cand.philol. Tor Martin Møller, Asker.
 Cand.polit. Aslaug Nygård, Kvinneherad.
 Cand.sc./M.Sc. Daniel Sandberg, Fana.
 Master of sc.po Kjetil Schie, Eidsvoll.
 M.A. Silja Elin Skjelnes, Tysfjord.

Svar hvem? hvor? hva i all verden?

Svar på spørsmål:

1. Iraks interimpresident Ghazi al-Yawer.
2. Ingen, de er forbudt.
3. Kandahar-bindingen.
4. 1/8.
5. Gull.
6. Krigsveteranene.
7. Boomerang.
8. Calcutta.
9. En fele.
10. Honduras.
11. Sudan (Sør-Sudan).
12. Serbere, kroater, bosniere.
13. Abraham Lincoln.
14. Frigjøringshelten Augusto Cesar Sandino.
15. Som takk for at de første kolonistene fikk mat av indianerne den første vinteren.
16. 1959.
17. Zambia.
18. Guatemala.
19. I krig mot Chile i 1877.
20. Kaffe.

Alt riktig: Les spørsmålene før svarene – ikke omvendt!

- 15-19:** Verden trenger deg.
- 10-14:** Du kan se framtiden lyst i møte.
- 5-9:** Ikke så verst.
- 1-4:** Din interesse for globale spørsmål er kanskje av ny dato?
- 0:** Utenriksdepartementets aspirantkurs er kanskje ikke det du burde søke på i år?

ALLE FOTO: GUNNAR ZACHRISEN

Litt mer enn krig og katastrofer...

Er du opptatt av 3. verdensspørsmål? Er du interessert i å lese om den økonomiske og politiske utvikling, om de mange små skritt for å unngå sultkatastrofer og krig, om vanlige mennesker som gjenvinner troen på fremtiden? Vil du gjerne følge med i de bistandspolitiske og bistandsfaglige debattene? Nå har du muligheten.

JA, jeg vil ha et gratis-abonnement på Bistandsaktuelt.

Sendes til:
bistandsaktuelt
 Norad, boks 8034 Dep., 0030 Oslo.

Navn:

Adresse:

Postnr./sted:

Du kan også tegne abonnement direkte på www.bistandsaktuelt.com

Problembarn på private hender

Lykkelig løsning for norskstøttet kulturprosjekt i Tanzania

DAR ES SALAAM (b-a): – Denne løsningen for Studio Marimba, er akkurat den vi ønsket oss, men som vi tidligere ikke fikk lov til av tanzanianske myndigheter, sier Olaf Gundersen i Strømmestiftelsen. Som prosjektleder og initiativtaker er han glad for at den triste Marimba-historien i Tanzania nå ser ut til å få en lykkelig, privat fortsettelse.

• I TANZANIA:
INGER STAVELIN

KULTUR Studio Marimba i Dar es Salaam ble etablert i 1997, med Strømmestiftelsen som norsk partner, og musikerorganisasjonen Chamudata som tanzaniansk. Som musikkfaglige partnere fikk Strømmestiftelsen i tillegg med seg Erik Hillestad fra Kirkelig Kulturverksted og NRKs Sigbjørn Nedland.

Hensikten var å øke kvaliteten på tanzanianske musikkproduksjoner, og styrke musikernes rettigheter overfor piratindustrien. Moderne opptaks- og produksjonsutstyr ble sendt til Dar es Salaam, og et studio ble innredet og tatt i bruk. Det ble holdt kurser og workshops, og mange artister fikk gjort gode studioopptak til kassetter og cd-er.

Vanskelig eierskap. Den musikkfaglige delen fungerte bra, men eierskapet til Studio Marimba ble det aldri noen skikk på. Meningen var at Chamudata skulle overta og drive studioet, og på en samling av et par hundre musikere i Bagamoyo, ble det bestemt hvilke demokratiske prinsipper organisasjonen skulle styres etter.

Men foreningen fungerte aldri etter disse prinsippene. For å få løst problemene ble det opprettet et interimstyre, men heller ikke dette styret greide å utrette noe. Strømmestiftelsen valgte da å trekke seg ut, men lot studioet og alt utstyret bli igjen i Dar es Salaam. At noen i ledelsen i interimstyret i tillegg underslo rundt 55.000 kroner, bidro ikke til å bedre samarbeidsforholdene. Olaf Gundersen i Strømmestiftelsen anslår at NORAD, Strømmestiftelsen, NRK og Kirkelig kulturverksted til sammen har lagt ned rundt tre millioner kroner i dette prosjektet.

Beste konsept. I 2003 ble studioet og alt utstyret overlatt til den norske ambassaden, som annonserte at de ville gi alt sammen bort til den gruppa, organisasjonen eller bedriften som hadde det beste konseptet for videre drift av Studio Marimba. I februar i år ble det klart at Njenje Productions, som eies av medlemmer i det suksessrike Kilimanjaro

Studio Marimba har et moderne lydstudio, og har produsert lydopptak for østafrikanske musikere helt siden etableringen i 1997. Her er sjeftekniker **Keppy Kiombile** ved taster og spaker. FOTO: INGER STAVELIN

At noen i ledelsen underslo rundt 55.000 kroner, bidro ikke til å bedre samarbeidsforholdene.

Baby Red kaller hun seg, den 16 år gamle hip-hoperen **Rukia Saidi** fra Tanzania. Hun drømmer om å bli rik og berømt, og spiller inn sin første kassett i Studio Marimba. FOTO: INGER STAVELIN

Band, hadde den beste søknaden. De fikk dermed studioet i gave, men med klar beskjed om at nå må de

klare økonomien selv.

– Vi driver et studio som gir unge talenter en sjanse for en billig penge, og vi gir gratis eller billig opplæring og kursing til folk i musikkbransjen, forteller styreleder Wasiri Ally, markedssjef John Kitime og daglig leder Mussa Khalid i Njenje Productions til Bistandsaktuelt. Ally og Kitime kjenner Studio Marimbas historie ut og inn.

Problemen er ikke helt over, blant annet strever de med at elektronisk utstyr går i stykker på grunn av ujevn elektrisk spenning. Men med Kilimanjaro Bands faste spilleinntekter og et gjeldfritt studio i ryggen, tror de Studio Marimba har gode framtidsutsikter.

Musikkole for barn. – I tillegg til kjernevirksomheten: gode studioopptak og kurs i blant annet opphavsrett, har vi mange drømmer for framtida. Tanzanianske barn får ingen musikkopplæring i grunnskolen, så vi har lyst til å etablere musikkoler for barn. Vi blir allerede brukt som et kompetansesenter for

musikere, og vi prøver å danne en musikerorganisasjon, sier ledertrioen.

– Vi er bekymret for makten kopipiratene har her i landet. Derfor har vi veldig lyst til å bli et ordentlig plateselskap, så vi kan ta oss av hele produksjonsprosessen og få kontroll over antallet kopier som blir levert til markedet. Så nå er vi på leiting etter brukt, men godt utstyr til å kopiere kassetter og cd-er, forteller de.

Olaf Gundersen er godt fornøyd med den løsningen som ambassaden har funnet.

– Da vi så at det ikke var mulig å få Chamudata til å fungere demokratisk, så Strømmestiftelsen det som den eneste løsningen å finne en privat institusjon som kunne drive studioet for egen regning. Men kulturdepartementet ga oss ikke lov til det, blant annet med begrunnelse i at vi hadde fått innført utstyret avgiftsfritt. Så min kommentar til den løsningen som omsider er blitt, er: Flott! Det var akkurat noe sånt vi ønsket, sier han.